

ความเป็นมาและแนวความคิดเกี่ยวกับความผิดฐานหมิ่นประมาทและ
ความผิดฐานหมิ่นประมาทโดยหนังสือพิมพ์

3.1 ความเป็นมาและแนวความคิดเกี่ยวกับความผิดฐานหมิ่นประมาท

เมื่อกล่าวถึงธรรมชาติของมนุษย์ มนุษย์เป็นสัตว์สังคมต้องอยู่ร่วมกัน เป็นหมู่ เป็นเหล่า มีการติดต่อเกี่ยวข้องกัน ในการติดต่อสัมพันธ์กันนี้ย่อมจะต้องเคารพในสิทธิซึ่งกันและกัน เป็นมูลฐาน อย่างไรก็ตามธรรมชาติประการหนึ่งของมนุษย์ก็คือ การแสวงหาความสุข หรือผลประโยชน์ให้แก่ตนเองโดยไม่คำนึงถึงว่าจะส่งผลกระทบต่อบุคคลอื่นเพียงใด ภายใตุนี้ทุกสังคมที่มนุษย์อยู่ร่วมกันจึงจะต้องมีการตรากฎเกณฑ์ข้อบังคับ เพื่อคุ้มครองมนุษย์ที่อยู่ร่วมกัน การคุ้มครองนี้ทั้งการคุ้มครองเอกชนแต่ละคน และการคุ้มครองส่วนรวม

หนึ่งในจำนวนกฎเกณฑ์ข้อบังคับ หรือที่เรียกกันว่ากฎหมาย ซึ่งตราออกมาคุ้มครองสังคมส่วนรวมนั้น "กฎหมายอาญา" เป็นกฎหมายที่คุ้มครองสังคมส่วนรวม โดยแสดงให้เห็นถึงสภาพบังคับอย่างแจ่มชัดนั้นก็คือ "โทษ" ที่ใช้ลงแก่ผู้กระทำความผิด¹ และในบรรดาความคุ้มครองทั้งหลายที่กฎหมายอาญาให้แก่สังคมนั้น การคุ้มครอง "ชื่อเสียงเกียรติยศ" เป็นเรื่องหนึ่งที่กฎหมายอาญาของทุกประเทศให้ความสำคัญ เพราะในสังคมที่มีความเจริญ การติดต่อรับรู้ทำได้อย่างรวดเร็วและกว้างขวางนั้น การทำลายคุณค่าของมนุษย์ทางด้านชื่อเสียงเกียรติยศ มีผลคล้ายคลึงกับการทำลายชีวิตของบุคคลนั้นเช่นกัน

¹ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 18

สำหรับประเทศไทย หลักฐานทางกฎหมายที่แสดงให้เห็นถึงการปรากฏอยู่ของ
 ความผิดฐานหมิ่นประมาท มีอยู่ในประมวลกฎหมายรัชกาลที่ 1 จ.ศ.1166² ในประมวล
 กฎหมายนี้ บทบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับเรื่องหมิ่นประมาทปรากฏอยู่ในพระไอยการอาญาหลวง
 มาตรา 7 บัญญัติว่า "ผู้ใดทงองอาจ บ ย่ำ บ กล้ว เจรจาหยาบชาทอพระเจ้าอยู่หัว ท่าน
 ไหลงโโทษ 8 สถาน ฯลฯ" บทบัญญัติดังกล่าวเป็นเรื่องหมิ่นประมาทพระเจ้าอยู่หัว เป็น
 บทบัญญัติที่มุ่งคุ้มครองประมุขแห่งรัฐ และความสงบเรียบร้อยของบ้านเมือง ในมาตรา 58
 เช่นกันบัญญัติว่า "คาทานผู้มีบรรดาศักดิ์ ท่านไหลงโโทษ 4 สถาน ฯลฯ" บทบัญญัตินี้
 ในปัจจุบัน เปลี่ยนเป็นหมิ่นประมาทเจ้าพนักงาน มีข้อสังเกตว่า ผู้มีบรรดาศักดิ์ในสมัยก่อนก็
 เท่ากับเป็นคนของแผ่นดินเช่นกัน นอกจากนี้ ในมาตรา 72 ใ้บัญญัติว่า "ถ้าผู้ใดตีเตียน
 นินทา วากล่าวพระเจ้าอยู่หัวต่าง ๆ พิจารณาเป็นสัจ ไหลงโโทษ 3 สถาน ฯลฯ" จะเห็น
 ใ้ความบทบัญญัติเหล่านี้ เป็นเรื่องที่มีหมายจะคุ้มครองความสงบเรียบร้อยของบ้านเมือง เป็น
 ส่วนใหญ่ ส่วนบทบัญญัติที่คุ้มครองเอกชนนั้น ปรากฏอยู่ในพระไอยการลักษณะวิวาทคดีกัน
 โดยมาตรา 37 บัญญัติว่า "คา สบประมาททานใ้ใ้ความอาย ว่า มิงทำชู้ควยแม่มิง ๆ
 ทำชู้ ควยพอมิง ๆ ทำชู้ ควยลูมิง ๆ ทำชู้ควยหลามมิง ถ้าเป็นสัจคังมันคาอย่าใ้หมิโโทษ
 แกญคานันเลย ไหลงโโทษแกมันญกระสีลามกนันโดยพระบพระไอยการ ถ้าพิจารณาเป็นสัจ
 วามันแกลคาทานใ้ใ้ความอาย ใ้ใ้ใหม่กิงคาคัวตามกระเศียรอายุคัมผู้คองคา ฯลฯ" และ
 มาตรา 36 กล่าววว่า "คาทานว ไอ อี ชีครุ ชีเมา ชีชโมย ชีชอ ชีฉลัก ชีฉวงคนชาย
 ฯลฯ ใ้ใ้ปรับใหม่โดยยศถาศักคินาหนึ่ง ฯลฯ" บทบัญญัติ 2 มาตรานี้เป็นเรื่องหมิ่นประมาท
 ระหว่างเอกชนต่อเอกชน มีข้อนาสังเกตว่า การบัญญัติกฎหมายในสมัยก่อนแตกต่างจาก
 การบัญญัติกฎหมายในปัจจุบันในข้อที่ว่า การบัญญัติกฎหมายในปัจจุบันก่อนความครอบคลุมใ้
 กวางขวาง ไม่ใช่ทำนองบรรยายข้อเท็จจริงลงไปใ้ใ้ชัดบทกฎหมายอย่างกฎหมายสมัยก่อนโดย
 ตรง นอกจากนี้หลักในเรื่องกฎหมายลักษณะวิวาทนี้ ถ้าข้อความที่หมิ่นประมาทนั้น เป็นความจริง

²นภคด วิ้วเจริญ, กฎหมายกับเสรีภาพหนังสือพิมพ์, หน้า 73

ผู้กล่าวไม่มีความผิด ซึ่งแตกต่างจากหลักใหญ่ของกฎหมายอาญาปัจจุบันนี้ แม้ว่าประเทศไทยจะมีกฎหมายในเรื่องหมิ่นประมาทมานานแล้วก็ตาม แต่ก็ยังมิได้มีการแยกออกจากกันว่า อย่างใดเป็นหมิ่นประมาททางแพ่ง หรือทางอาญา เหมือนเช่นในปัจจุบัน

กฎหมายเรื่องหมิ่นประมาทในกฎหมายตราสามดวงที่กล่าวมาแล้วนั้น ได้ใช้ต่อมาอีกหลายรัชกาลจนถึงสมัยรัชกาลที่ 4 (พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว) จึงได้มีการประกาศว่าด้วยการทิ้งหนังสือ และลงหนังสือพิมพ์ ใจความว่า คนที่เขียนหนังสือทิ้ง หรือส่งไปลงหนังสือพิมพ์ กล่าวนินทาวาประจานคนอื่นนั้น ส่อความพิรุณของตนเองว่า ขอความที่ตนกล่าวนั้นเป็นความจริง ถ้าจริงแล้วทางที่จะวานั้นก็ยังมีอยู่ คือไปที่โรงศาล หรือทูลเกล้าถวายฎีกาได้โดยเปิดเผยไม่ห้าม เมื่อผู้ใดทิ้งหนังสือ หรือส่งหนังสือไปลงในหนังสือพิมพ์นั้น ถึงว่าจะปักหน้าคาชื่อ หรือกล่าวโหม่านเมืองต่าง ๆ ก็จะไม่ทรงชำระสะสางให้ แต่ความในประกาศนี้ยังห้ามข้อบัญญัติไว้ว่า การที่ทิ้งหนังสือ หรือส่งหนังสือไปลงในหนังสือพิมพ์ต่าง ๆ กล่าวนินทาวาประจานกันด้วยความเท็จนั้น จะเป็นความผิดควรมีโทษประการใด เป็นท่านองประกาศตักเตือนสั่งสอนเสียมากกว่า พอเข้าใจได้ว่า การที่ได้ออกประกาศฉบับนี้ขึ้นนั้นก็เนื่องมาจากบ้านเมืองใดเจริญขึ้น คนรู้หนังสือมากขึ้น และมีการนำเอาเครื่องพิมพ์เข้ามาในกรุงเทพฯ และมีหนังสือพิมพ์ขึ้น จึงเกิดการเขียนหนังสือไปต่อกัน หรือเขียนลงหนังสือพิมพ์ กฎหมายเก่าที่ใช้อยู่ก็ไม่ได้พูดถึงอย่างชัดเจน จึงต้องออกประกาศตักเตือนฉบับนี้ขึ้น

จากการที่บ้านเมืองใดเจริญยิ่งขึ้นทุกวัน และกฎหมายเก่าที่ใช้อยู่ก็ไม่เหมาะสมกับเหตุการณ์บ้านเมืองดังกล่าวมาแล้ว ต่อมาในสมัยของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 ได้ทรงตราพระราชกำหนดลักษณะหมิ่นประมาท ด้วยการพูด หรือเขียนถ้อยคำเท็จ ออกโฆษณาการ รศ. 118 ขึ้น ในกฎหมายฉบับนี้มีบทบัญญัติเรื่องหมิ่นประมาทรวมกันอยู่หลายประเภท ในมาตรา 4 บัญญัติถึงเรื่องหมิ่นประมาทพระเจ้าอยู่หัว หรือพระอรรคมเหสี หรือพระบรมโอรสาธิราช หรือกษัตริย์ต่างประเทศที่มีไมตรีกับกรุงเทพฯ และมีบทบัญญัติซึ่งมีท่านองคล้ายมาตรา 104 แห่งกฎหมายลักษณะอาญา รศ. 127 ไม่มีข้อความเกี่ยวกับเรื่องหมิ่นประมาทโดยตรงแต่อย่างใด เป็นเรื่องการกล่าวติเตียน หรือทำให้เกิด

ความกระด้างกระเดื่องต่อแผ่นดิน สำหรับเรื่องหมิ่นประมาทระหว่างเอกชนนั้น ปรากฏ อยู่ในมาตรา 6 ซึ่งวางหลักว่า ถ้าผู้ใดโฆษณาด้วยวาจา หรือเครื่องหมายที่เขียน หรือ ตีพิมพ์ ซึ่งข้อความที่มุ่งหมายจะหมิ่นประมาทผู้อื่นจนเขาต้องเสียชื่อเสียงเกียรติคุณความดีไป ก็นับว่ามีความผิด หลักของมาตรานี้ก็คือ ข้อความที่โฆษณานั้นจะจริง หรือเท็จก็เป็นความผิด ทั้งสิ้น อย่างไรก็ตามมาตรานี้ก็มีข้อยกเว้นที่ไม่ถือว่าเป็นความผิดอยู่ 8 ข้อ นับว่าเป็นบทบัญญัติ ที่คุ้มครองเอกชนโดยตรง นอกจากนี้ก็มีบทบัญญัติ เรื่องป้องกันผู้ขายหนังสือพิมพ์ต่าง ๆ ซึ่ง นับว่าเป็นต้นเคาของพระราชบัญญัติว่าด้วยสมุดเอกสาร และหนังสือพิมพ์ พ.ศ. 2465 และ พระราชบัญญัติการพิมพ์ฉบับต่อ ๆ มา และในพระราชกำหนดนี้ยังได้บัญญัติวิธีพิจารณาความไว้ ด้วยเสร็จ

มีข้อสังเกตว่า ในพระราชกำหนดฉบับนี้ได้กล่าวถึงเรื่อง ค่าปรับเป็น 2 ประการ คือ เงินซึ่งปรับเป็นพินัยไว้จ่ายราชการ ซึ่งนับว่าเป็นการปรับในทางอาญา กับค่าปรับไหม เป็นค่าทำขวัญให้แก่ผู้ซึ่งถูกหมิ่นประมาท ซึ่งมีลักษณะคล้ายการชดเชยค่าเสียหายในทางแพ่ง ส่วนหนึ่ง มีข้อสังเกตอีกประการหนึ่งว่า หลักในเรื่องหมิ่นประมาทของพระราชกำหนด ฉบับนี้มีอยู่ว่า ข้อความที่หมิ่นประมาทเขา นั้นจะเป็นข้อความจริง หรือความไม่จริง คือ ความเท็จก็ ถ้าผู้โฆษณามุ่งหมายจะหมิ่นประมาทผู้อื่นแล้วก็ยอมเป็นความผิด (มาตรา 6) ซึ่งหลักนี้เป็นหลักเดียวกับหลักใหญ่ของกฎหมายหมิ่นประมาทในทางอาญาในปัจจุบันนี้ อย่างไรก็ตามชื่อของพระราชกำหนดนี้กลับเรียกว่า "พระราชกำหนดลักษณะหมิ่นประมาท ด้วยการพูด หรือเขียนโดยคำเท็จออกโฆษณาการ" เป็นการขัดกับหลักของพระราชกำหนดนั้นเองอยู่ในตัว

สำหรับความเป็นมาของการหมิ่นประมาทในทางหนังสือพิมพ์นี้ มีความเป็นมาจากการที่นานเมืองเจริญมากขึ้น มีชาวต่างประเทศได้นำเอาเครื่องพิมพ์เข้ามาในประเทศไทย และได้เริ่มทำการออกหนังสือพิมพ์ และตีพิมพ์เอกสารต่าง ๆ จึงได้มีการประกาศใช้พระราชกำหนด ลักษณะหมิ่นประมาท ร.ศ. 118 ดังกล่าวมาแล้วข้างต้น ต่อมาเมื่อได้ประกาศใช้กฎหมาย ลักษณะอาญา ร.ศ. 127 แล้ว พระราชกำหนดลักษณะหมิ่นประมาทก็ได้ถูกยกเลิกไปตามบัญญัติ ท้ายกฎหมายลักษณะอาญานั้น กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการพิมพ์ และหนังสือพิมพ์ จึงไม่มีใช้

อยู่ชั่วระยะเวลาหนึ่ง จนถึง พ.ศ.2465 จึงได้ตราพระราชบัญญัติว่าด้วยสมุดเอกสาร และหนังสือพิมพ์ออกใช้ นับว่าเป็นบทกฎหมายที่เกี่ยวกับการพิมพ์โดยเฉพาะเป็นฉบับแรก ซึ่งต่อมา กฎหมายฉบับนี้ได้เปลี่ยนแปลงต่อมาอีกหลายครั้ง และเปลี่ยนชื่อเรียกว่า พระราชบัญญัติการพิมพ์ พระราชบัญญัตินี้ก็มักมีหลักทำนองเดียวกันกับฉบับอื่น ๆ จนถึงฉบับที่ใช้อยู่ในปัจจุบันนี้ ซึ่งเมื่อได้ตรวจดูบทบัญญัติในพระราชบัญญัตินี้แล้ว จะเห็นว่า เป็นบทบัญญัติที่กำหนดคุณสมบัติ และหน้าที่ของผู้ที่จะเป็นผู้พิมพ์ ผู้โฆษณาสิ่งพิมพ์ และผู้พิมพ์โฆษณา และบรรณาธิการของหนังสือพิมพ์ ได้กำหนดวิธีการขออนุญาตของผู้ที่ทำหน้าที่เป็นผู้พิมพ์ ผู้โฆษณา และบรรณาธิการ นอกจากนี้ ก็กล่าวถึงการควบคุมการโฆษณาสิ่งพิมพ์ในลักษณะต่าง ๆ สิ่งพิมพ์ หรือหนังสือพิมพ์ใดมีข้อความ เป็นการชักจูงความสงบเรียบร้อย และศีลธรรมอันดีของประชาชน อาจถูกเจ้าพนักงานสั่งห้ามมิให้โฆษณา และยึดเสียได้ ตลอดจนได้บัญญัติถึงการตรวจข่าว และข้อความในหนังสือพิมพ์ ในเวลาถูกเงิน หรือในภาวะสงคราม

สำหรับในเรื่องการโฆษณาข้อความลงในหนังสือพิมพ์ มาตรา 41 แห่งพระราชบัญญัติการพิมพ์ พ.ศ.2484 กล่าวว่า "หนังสือพิมพ์ใด โฆษณาเรื่องเกี่ยวกับบุคคลใดคลาดเคลื่อนจากความจริง และอาจจะเกิดความเสียหายแก่บุคคลนั้น บุคคลนั้นอาจแจ้งเป็นหนังสือขอให้บรรณาธิการหนังสือพิมพ์นั้นแก้เอง หรือลงพิมพ์หนังสือ ซึ่งแก้ หรือปฏิเสธเรื่องนั้น... ฯลฯ... เมื่อได้แก้ หรือลงหนังสือพิมพ์ ซึ่งแก้ หรือปฏิเสธเรื่องที่ว่านี้โดยถูกต้องแล้ว สิทธิในการฟ้องของบุคคลผู้ขอแก้ทั้งทางแพ่ง และอาญา เป็นอันระงับลง" พิจารณาตามความในมาตรานี้เห็นได้ว่า เพียงแต่โฆษณาข้อความคลาดเคลื่อนจากความเป็นจริง และอาจเกิดความเสียหายแก่บุคคลอื่นเท่านั้น บรรณาธิการหนังสือพิมพ์ก็ต้องรับผิดชอบตามมาตราแล้ว ทั้งนี้โดยไม่จำกัดว่า ความเสียหายนั้นจะเป็นความเสียหายอย่างไร ๆ ความในมาตรานี้ ก็น่าจะกว้างมาก ส่วนข้อที่จะต้องรับผิดชอบในทางอาญาตามกฎหมายลักษณะอาญา หรือในทางแพ่งตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์หรือไม่นั้น เป็นอีกเรื่องหนึ่งต่างหาก ทั้งนี้เพราะเพียงแต่เข้าหลักเกณฑ์ตามมาตรา ก็ยังหาเป็นความผิดทางอาญาตามกฎหมายลักษณะอาญา มาตรา 282 ไม่ ในทางแพ่งก็เช่นเดียวกันจะต้องเข้าเกณฑ์ มาตรา 423 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ จึงจะต้องรับผิดชอบชดเชยค่าสินไหมทดแทนให้เขา ผู้ไม่ปฏิบัติให้ถูกต้อง

ในการแก้ข้อความ หรือลงพิมพ์หนังสือซึ่งแก้ หรือปฏิเสชตามมาตรา 41 แห่งพระราชบัญญัติ การพิมพ์ฉบับนี้ ย่อมได้รับโทษปรับทางอาญา ตามมาตรา 65 เป็นส่วนหนึ่งแล้ว ถ้าการ ที่กระทำลงไปผิดกฎหมายอื่นด้วย ก็มีความผิดเพิ่มบทรื่นอีก เช่น ถ้าการที่โฆษณาอันเข้าตาม กฎเกณฑ์ของกฎหมายลักษณะอาญา มาตรา 282 ด้วยก็มีความผิด 2 บท แต่ในการพิพากษา วางบทลงโทษจำเลยนั้น ศาลก็ย่อมลงโทษตามมาตรา 282 ซึ่งเป็นบทหนัก (กฎหมายลักษณะ อาญา มาตรา 70) ดังนั้นจึงพอที่จะทราบความมุ่งหมายของพระราชบัญญัตินี้ได้ว่า มี ความประสงค์ที่จะวางวิธีการควบคุมกำหนดลิสหิและหน้าที่ ตลอดจนความรับผิดชอบของการ พิมพ์และหนังสือพิมพ์ ส่วนเรื่องการโฆษณาอย่างไรจึงจะเป็นความผิดฐานหมิ่นประมาทหรือไม่ นั้น พระราชบัญญัติฉบับนี้ไม่ยื่นมือเข้ามาเกี่ยวข้องโดยตรง เพียงแต่วางวิธีการพิเศษในการ แก้หรือปฏิเสชข่าวไว้ในมาตรา 41 เพื่อให้เหมาะสมกับลักษณะของหนังสือพิมพ์ ซึ่งต้องตีพิมพ์ ออกทุกวัน ซึ่งอาจพลาคลั้งลงข้อความที่คลาดเคลื่อนต่อความเป็นจริง และเสียหายต่อผู้อื่นได้ และเพื่อเป็นการระงับเรื่องเล็กน้อยที่ตามมา กฎหมายได้บัญญัติตัดลิสหิฟ้องคดีแพ่งและคดีอาญา เกี่ยวกับเรื่องนี้ไว้ในตอนท้ายแห่งมาตรานี้ด้วย ดังนั้นการโฆษณาข้อความอย่างไรจะเป็น ความผิดฐานหมิ่นประมาทหรือไม่นั้น ต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์ของมาตรา 282 แห่งกฎหมาย ลักษณะอาญา เพราะหนังสือพิมพ์ก็มีบุคคลธรรมดาเป็นผู้ดำเนินงาน บุคคลเหล่านี้ก็ควรมี ลิสหิและหน้าที่ตามกฎหมายอย่างราษฎรธรรมดาทั้งหลาย หากควรจะวางบทบัญญัติให้ลิสหิและ หน้าที่ให้แตกต่างกันไปเป็นพิเศษในหลักใหญ่ไม่

ตามที่กล่าวมาแล้วจะเห็นได้ว่า บทกฎหมายในเรื่องหมิ่นประมาทในทางอาญาของ ประเทศไทย ได้มีการวิวัฒนาการและเปลี่ยนแปลงมาตลอด โดยเฉพาะอย่างยิ่งการรับรู้ เกี่ยวกับหมิ่นประมาทของหนังสือพิมพ์ ก็ได้มีการพัฒนามาตลอด ซึ่งแสดงให้เห็นว่ากฎหมายของ ประเทศไทยได้ให้ความสำคัญเกี่ยวกับเรื่องนี้มาโดยตลอด³ สำหรับในทางแพ่งนั้น บทกฎหมาย ของประเทศไทย แต่เดิมมาได้มีการแบ่งแยกออกจากกันเป็นสัดส่วน ดังที่ปรากฏในกฎหมาย

³เรื่องเดียวกัน

ปัจจุบัน จึงมักจะบัญญัติปน ๆ กันไปทั้งทางแพ่งและอาญา บางกรณีก็เกือบจะแยกจากกัน ไม่ออกกว่าบทใดเป็นเรื่องแพ่ง และบทใดเป็นเรื่องอาญา เมื่อประเทศไทยได้พยายามที่จะจัดทำกฎหมายใหม่มีลักษณะเป็นประมวล (code) ตามแบบของกฎหมายสากล จึงได้มีการตรากฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ.127 ออกใช้ โดยบทบัญญัติในเรื่องหมิ่นประมาทได้ถูกบัญญัติไว้ในส่วนที่ 8 หมวดที่ 3 ของกฎหมายฉบับนี้ แต่ในทางแพ่งก็ยังมีให้มีกฎหมายในเรื่องนี้บัญญัติไว้โดยตรง การพิจารณาพิพากษาคดีในศาลช่วงนั้น ส่วนมากก็ได้พยายามนำเอาหลักกฎหมายต่างประเทศ เช่น กฎหมายอังกฤษมาใช้ ตามที่เห็นว่าเหมาะสมและไม่ขัดกับกฎหมายไทย ซึ่งก็ได้ผลเป็นที่พอใจแก่คู่ความที่มาขอความยุติธรรมจากศาล และหลักกฎหมายเหล่านี้ก็ได้แสดงออกให้เห็นทางคำพิพากษาของศาลฎีกา ซึ่งเป็นที่ยอมรับเป็นหลัก ตลอดจนอาจมีการประกาศใช้ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์บรรพ 1 - 2

ปัจจุบันนี้ นับว่าประเทศไทยได้มีบทกฎหมายในเรื่องหมิ่นประมาทครบถ้วนเยี่ยงอารยประเทศทั้งหลาย ถือได้ว่าเป็นบทบัญญัติที่คุ้มครองเกียรติยศและชื่อเสียงของบุคคลทุกคน และในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2534 ก็ได้บัญญัติรับรองในเรื่องนี้ไว้ตามที่ปรากฏในมาตรา 37 ซึ่งบัญญัติว่า "บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการพูด การเขียน การพิมพ์ การโฆษณา และการสื่อความหมายโดยวิธีอื่น

การจำกัดเสรีภาพเช่นนี้จะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายเฉพาะ เพื่อรักษาความมั่นคงของรัฐ หรือเพื่อคุ้มครองสิทธิเสรีภาพ เกียรติยศ และชื่อเสียงของบุคคลอื่น หรือเพื่อรักษาความสงบเรียบร้อย หรือศีลธรรมอันดีของประชาชน หรือเพื่อป้องกัน หรือระงับความเลื่อมทรามทางจิตใจ หรือสุขภาพของประชาชน

เจ้าของกิจการหนังสือพิมพ์ หรือสื่อมวลชนอื่น ๆ ต้องเป็นบุคคลสัญชาติไทย ทั้งนี้ ตามเงื่อนไขที่กฎหมายบัญญัติ

การให้เงิน หรือทรัพย์สินอย่างอื่นอุดหนุนหนังสือพิมพ์ของเอกชน รัฐจะกระทำมิได้"

โดยสรุปจะเห็นได้ว่า ในขณะที่กฎหมายให้ความคุ้มครองบุคคลจากการหมิ่นประมาท และควบคุมหนังสือพิมพ์จากการกระทำความผิดฐานหมิ่นประมาท ในขณะเดียวกัน การวาง

ขอบเขต เพื่อให้หนังสือพิมพ์ได้ทำหน้าที่ของตนอย่างชอบธรรมเป็นประโยชน์ต่อสังคม และ
 ได้รับความคุ้มครองอย่างเหมาะสมจากความผิดฐานหมิ่นประมาท ก็ถือได้ว่าเป็นสิ่งสำคัญ
 ไม่ยิ่งหย่อนไปจากการคุ้มครองประชาชนในส่วนของความผิดฐานนี้เช่นกัน

3.2 หลักเกณฑ์เกี่ยวกับความผิดฐานหมิ่นประมาท

ประมวลกฎหมายอาญาได้วางหลักเกี่ยวกับการคุ้มครองชื่อเสียงเกียรติยศของ
 บุคคลไว้ในลักษณะ 11 เรื่องความผิดเกี่ยวกับเสรีภาพและชื่อเสียง หมวด 3 มาตรา 326
 ถึง มาตรา 333 โดยแบ่งออกเป็น

1. ความผิดฐานหมิ่นประมาท มาตรา 326
2. ความผิดฐานหมิ่นประมาทผู้ตาย มาตรา 327
3. ความผิดฐานหมิ่นประมาทโดยการโฆษณา กระจายเสียง หรือข่าวประกาศ
 มาตรา 328
4. กรณีที่ไม่เป็นความผิดฐานหมิ่นประมาท มาตรา 329, มาตรา 331
5. เหตุยกเว้นโทษสำหรับความผิดฐานหมิ่นประมาท มาตรา 330
6. ค่าชอบังคับในคดีหมิ่นประมาท มาตรา 332
7. การยอมความและการรอลงโทษในคดีความผิดฐานหมิ่นประมาท มาตรา 333

นอกจากนี้ยังมีความผิดลหุโทษในเรื่องดูหมิ่นซึ่งหน้า หรือด้วยการโฆษณาตาม
 มาตรา 393 อีกด้วย

แม้ว่ากฎหมายจะบัญญัติหลักเกณฑ์เกี่ยวกับความผิดฐานหมิ่นประมาทไว้ในหลาย
 มาตราด้วยกัน แต่ในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ จะกล่าวถึงหลักเกณฑ์ของความผิดเท่าที่เกี่ยวข้อกับ
 เสรีภาพของหนังสือพิมพ์ในการ เสนอข่าวต่อสังคม

3.2.1 สิ่งที่กฎหมายหมิ่นประมาทมุ่งคุ้มครอง

เมื่อพิจารณาถึง หลักเกณฑ์ความรับผิดชอบหมิ่นประมาท ตามประมวลกฎหมายอาญาแล้ว จะเห็นได้ว่า หลักเกณฑ์ความรับผิดชอบหมิ่นประมาทนั้น ได้บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 326 และมาตรา 327 ดังนี้คือ

มาตรา 326⁴ บัญญัติว่า ผู้ใดใส่ความผู้อื่นต่อบุคคลที่สาม โดยประการที่น่าจะ ทำให้ผู้อื่นนั้น เสียชื่อเสียง ถูกดูหมิ่นหรือถูกเกลียดชัง ผู้นั้นกระทำความผิดฐานหมิ่นประมาท ของระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินสองหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

และมาตรา 327 บัญญัติว่า ผู้ใดใส่ความผู้ตายต่อบุคคลที่สามและการใส่ความ นั้นน่าจะเป็นเหตุให้ บิดา มารดา คู่สมรส หรือบุตรของผู้ตายเสียชื่อเสียง ถูกดูหมิ่นหรือ ถูกเกลียดชัง ผู้นั้นกระทำความผิดฐานหมิ่นประมาท ของระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินสองหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

จากบทบัญญัติทั้งสองมาตราดังกล่าว เมื่อพิจารณาแล้วจะเห็นได้ว่า กฎหมายหมิ่นประมาทนั้น มุ่งคุ้มครองชื่อเสียงของบุคคล กล่าวคือ ตามมาตรา 326 นั้น เป็นการใส่ความบุคคลอื่นต่อบุคคลที่สาม เพื่อให้บุคคลนั้นเสียชื่อเสียง ผู้นั้นกระทำความผิดฐานหมิ่นประมาท ส่วนมาตรา 327 นั้น เป็นการหมิ่นประมาทผู้ที่ตายไปแล้ว ซึ่งการหมิ่นประมาทนั้น อาจจะทำให้บุคคลผู้ที่ใกล้ชิดสนิทกับผู้ตาย เช่น บิดา มารดา สามีหรือภรรยา หรือบุตรของผู้ตายเสียชื่อเสียง ดังนั้นจึงเห็นได้ว่า กฎหมายหมิ่นประมาทมุ่งคุ้มครองชื่อเสียงของบุคคล

⁴มาตรา 326 ความเดิมถูกยกเลิกโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ 11) พ.ศ.2535

ควยเหตุนี้ ปัญหาที่ควรพิจารณาคือ ชื่อเสียงหมายถึงอะไร ความหมายของคำว่า "ชื่อเสียง" หมายความว่า คำหรือราคาที่มีมนุษย์มีต่อเพื่อนมนุษย์ด้วยกันในทางสังคมและศีลธรรม⁵ ดังนั้น ชื่อเสียงจึงมีอยู่ในลักษณะที่บุคคลมีอยู่ในความสัมพันธ์กับสังคมภายนอก การทำลายชื่อเสียงจึงเป็นการทำลายความสัมพันธ์ภายนอกดังกล่าว กล่าวคือ เป็นการทำให้บุคคลภายนอกมองบุคคลนั้นควยคุณค่าที่ต่ำลง ควยเหตุนี้ ชื่อเสียงจึงมีความสำคัญหรือเป็นหลักอันสำคัญสำหรับความรับผิดชอบหมิ่นประมาท ลำพังแต่ความรู้สึก (Feelings) ของบุคคลที่ถูกหมิ่นประมาท รู้สึกเสียใจ น้อยใจ หรือคิดว่าตนเองถูกเพื่อนฝูงรังเกียจ ไม่ก่อให้เกิดความรับผิดชอบหมิ่นประมาทได้ การพิจารณาความรับผิดชอบหมิ่นประมาท จึงต้องพิจารณาจากความสัมพันธ์ภายนอกว่า ข้อความนั้นอาจทำให้ถูกหมิ่นประมาท ถูกดูหมิ่น หรือถูกเกลียดชังจากบุคคลอื่นหรือไม่ ฉะนั้น คำว่าเสียชื่อเสียง จึงหมายถึงการทำให้สังคมตีคุณค่าของบุคคลนั้นต่ำลงไป เช่นกล่าวว่า นางแดงไปเที่ยวหลับนอนกับใครไม่เลือกหน้าแม่แต่ขอทานในตลาดก็ยังไคกับนางแดง คำกล่าวเช่นนี้ยอมทำให้คุณค่าของนางแดงที่มีต่อเพื่อนมนุษย์ในสังคมลดลง ถือว่าทำให้นางแดงเสียชื่อเสียง

หันกลับมาพิจารณาถึง "ชื่อเสียง" ตามกฎหมายต่างประเทศคู่บ้าง ในประเทศที่ใชกฎหมายจารีตประเพณี (Common Law) หลัก Common Law of slander and libel ไคถูกกำหนดขึ้น เพื่อให้สังคมเกิดความกระตือรือร้นที่จะป้องกัน และไครับการชดเชยเกี่ยวกับการกระทำความผิดต่อชื่อเสียง⁶ นอกจากนี้ยังเป็นการกระตุ้นเตือนความสนใจของรัฐในการให้ความชดเชยต่อประชาชน สำหรับการทำให้เสียหายต่อชื่อเสียง-เกียรติยศ เพื่อให้สอดคล้องกับบทบัญญัติรัฐธรรมนูญของสหรัฐอเมริกา แก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 1 (First Amendment) ซึ่งไคไปปกป้องเสรีภาพของการแสดงออกไว้

⁵ หุค แสงอุทัย, คำบรรยายกฎหมายอาญาสำหรับประชาชน (ทางวิทยุกระจายเสียง) (พระนคร : โรงพิมพ์ประเสริฐอักษร, 2496), หน้า 438

⁶ Rosenblatt V. Baer, 383 U.S.75, 86 (1966)

ขอบเขตและความหมายของคำว่า "ชื่อเสียง" (Reputation) ในระบบกฎหมายจารีตประเพณี (Common Law) แบ่งลักษณะของชื่อเสียงออกเป็น 3 ประการ คือ ชื่อเสียงในรูปของทรัพย์สิน (Reputation as Property) ชื่อเสียงในรูปของเกียรติยศ (Reputation as Honor) และชื่อเสียงในรูปของศักดิ์ศรี (Reputation as Dignity) ซึ่งแต่ละรูปแบบล้วนแล้วแต่มีความสำคัญต่อความผิคนฐานพินินประมาณเป็นอย่างมาก?

ประการแรก ชื่อเสียงในรูปของทรัพย์สิน (Reputation as Property) หลักเกณฑ์ชื่อเสียงในรูปของทรัพย์สินนี้ เป็นเรื่องเกียรติคุณในชื่อเสียงของทรัพย์สิน ที่ไม่สามารถสัมผัสได้ (intangible property) เช่นเดียวกับในเรื่องชื่อเสียงของ " good will " ⁸ เพราะชื่อเสียงเป็นผลมาจากการสร้างผลงาน หรือความพยายามของบุคคล ในการประกอบธุรกิจของแต่ละคนอย่างยาวนาน เป็นสัญลักษณ์แทนเครดิต (credit) และเป็นคุณลักษณะที่มีคุณค่า และสามารถตีคุณค่าให้ออกเป็นรูปของตัวเงินได้ เพราะฉะนั้นการทำให้เสียชื่อเสียงต่อทรัพย์สินลักษณะนี้ กฎหมายจึงควรให้ความคุ้มครอง

ประการที่สอง ชื่อเสียงในรูปของเกียรติยศ (Reputation as Honor) ในขณะที่หลักเกณฑ์ของชื่อเสียงในรูปของทรัพย์สิน เกิดขึ้นมาจากการสร้างผลงานในทางธุรกิจ หลักเกณฑ์ของชื่อเสียงในรูปของเกียรติยศ เกิดขึ้นมาจากการสร้างสมของบทบาทในสังคมหรือหน้าที่การงาน เป็นที่ยอมรับกันว่า เกียรติยศของแต่ละบุคคลในสังคมอาจจะไม่เท่ากัน ซึ่งเป็นเพราะเขาอยู่ในบทบาทของสังคมที่แตกต่างกัน ชื่อเสียงในรูปของเกียรติยศนั้น มีความมั่นคงแน่นอนไม่อาจเปลี่ยนแปลงได้ และไม่อาจซื้อขายได้ แต่อาจ

⁷ Robert C. Post, The Social Foundation of Defamation Law : Reputation and Constitution, Vol.74 No.3 California L. Rev. 691, 1986, p.693

⁸ Ibid

ฎกิริยารอนไต่ถามีความประพฤติที่ไม่เหมาะสม คุณค่าของชื่อเสียงในรูปของเกียรติยศ จึงเป็นคุณค่าของชีวิตที่มีความหมาย ดังนั้น การทำลายเกียรติยศจึงเทียบเท่ากับการทำลายชีวิตเลยทีเดียว⁹ กฎหมายตระหนักถึงความสำคัญดังกล่าว จึงได้วางหลักเกณฑ์คุ้มครองถึงการหมิ่นประมาทต่อเกียรติไว้

ประการที่สาม ชื่อเสียงในรูปของศักดิ์ศรี (Reputation as Dignity) ในประเทศอังกฤษสมัย Renaissance คำว่า "ศักดิ์ศรี" (Dignity) มีความหมายใกล้เคียงกับคำว่าเกียรติยศมาก แต่ปัจจุบันเป็นที่ยอมรับว่า "ศักดิ์ศรีเป็นคุณค่าของมนุษย์ไม่ว่าจะร่ำรวยหรือยากจนย่อมมีศักดิ์ศรีเท่ากัน ศักดิ์ศรีมิได้เกิดขึ้นจากความสำเร็จของมนุษย์ และคุณค่าของศักดิ์ศรีก็ไม่อาจประเมินได้ แต่เมื่อใดก็ตามที่ศักดิ์ศรีของมนุษย์ถูกลดลงหรือย่ำยี เมื่อนั้นคุณค่าของความเป็นมนุษย์ก็ลดลงตามไปด้วย ดังนั้น จึงไม่ใช่สิ่งแปลกประหลาดที่กฎหมายมุ่งจะคุ้มครองถึงการกระทำหมิ่นประมาทต่อชื่อเสียงในรูปของศักดิ์ศรีไว้เช่นกัน

การที่กฎหมายจารีตประเพณี (Common Law) ได้ให้ความสำคัญต่อชื่อเสียงในรูปของทรัพย์สิน เกียรติยศ และศักดิ์ศรีนี้ ย่อมเป็นการเน้นให้เห็นว่า ความผิดที่กระทำต่อชื่อเสียงเกียรติยศนั้น มีความร้ายแรงพอ ๆ กับความผิดที่กระทำต่อเนื้อตัว ร่างกาย หรือชีวิตเลยทีเดียว

การทำให้เสียชื่อเสียงคือ การทำบุคคลมีคุณค่าต่ำลงในสายตาของบุคคลอื่น หรือเป็นการตัดบุคคลนั้นออกจากสังคม หรือทำให้บุคคลนั้นได้รับการดูถูก เกลียดชัง ถูกเยาะเย้ย หรือเสียชื่อเสียงในหน้าที่การงานหรือการค้า¹⁰

⁹ Ibid, p.700

¹⁰

Sir Robert Mc Ewen and Philip Lewis, Gatley on libel and Slander, The Common Law Library No.8 Seventh Ed., (London : Sweet & Maxwell Limited, 1974), p.13

3.2.2 การพิจารณาหลักเกณฑ์ความรับผิดชอบเงินประมาทตามมาตรา 326

สิ่งที่ได้กล่าวมาแล้ว การพิจารณาหลักเกณฑ์ความรับผิดชอบเงินประมาทนั้น พิจารณาจากประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 326 และมาตรา 327 ดังนั้น จึงจะขอพิจารณาที่ละมาตรา เพื่อให้ทราบถึงหลักเกณฑ์ความรับผิดชอบเงินประมาทได้อย่างชัดเจน

หลักเกณฑ์ของความผิดฐานเงินประมาทตามมาตรา 326 แยกพิจารณาได้ดังนี้ คือ

1. ใส่ความผู้อื่น
2. ทอบุคคลที่สาม
3. โดยประการที่น่าจะทำให้ผู้อื่นเสียชื่อเสียง ถูกดูหมิ่นหรือถูกเกลียดชัง
4. กระทำโดยเจตนา

หลักเกณฑ์ข้อที่ 1. ใส่ความผู้อื่น คำว่า "ใส่ความ" คนทั่วไปอาจเข้าใจว่าต้องเป็นการกล่าวหรือแสดงข้อเท็จจริงอันเป็นเท็จ จึงจะเป็นการใส่ความ ถ้ากล่าวข้อความจริงจะไม่เป็นการใส่ความ กล่าวอีกนัยหนึ่งคือ เป็นการเอาความเท็จมาใส่ร้ายบุคคลอื่นให้เขาได้รับความเสียหาย แต่ความจริงหาเป็นเช่นนั้นไม่ แม้ข้อความนั้นจะเป็นความจริงก็อาจเป็นความผิดฐานเงินประมาทได้ ปัญหาที่ควรพิจารณาคือ อย่างไรจึงจะเป็นการใส่ความผู้อื่นตามหลักเกณฑ์นี้ ใส่ความ (impute) หมายถึง ไซ่ข่าวหรือไซ่ความซึ่งได้แก่ การแสดงข้อเท็จจริงอย่างใดอย่างหนึ่งพาดพิงไปถึงผู้อื่น ข้อเท็จจริงนั้นอาจจะเป็นความจริงหรือไม่เป็นความจริงก็ได้¹¹ ฉะนั้น คำว่าใส่ความจึงไม่ได้หมายถึงการหาความหรือการ เอาความไม่จริงไปพาดพิงใส่เขาเท่านั้น แต่มีความหมายรวมไปถึงการแสดงข้อเท็จจริงอันเป็นความจริงเกี่ยวกับผู้อื่นด้วย¹² ด้วยเหตุนี้ การใส่ความจึงต้องเป็นการยืนยัน

¹¹ พลประสิทธิ์ ฤทธิรักษา, คำอธิบายสรุปประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 288-398 (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์เจริญกิจ, 2525), หน้า 51

¹² สมศักดิ์ สิงห์พันธ์, คำอธิบายกฎหมายอาญา เล่ม 4 (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2521), หน้า 238

ข้อเท็จจริงถึงบุคคลอื่น แม้ว่าข้อเท็จจริงนั้นจะเป็นความจริงก็อาจเป็นหมิ่นประมาทได้¹³ ทั้งนี้เพราะ หลักกฎหมายในเรื่องนี้ไม่ได้คำนึงถึงว่าข้อความนั้นจะเป็นจริงหรือไม่ แต่ถ้าวินิจฉัยข้อความที่กล่าวนั้น เป็นความจริง และเป็นประโยชน์ต่อประชาชน กฎหมายยอมให้พิสูจน์ความจริงได้ และถ้าผู้ถูกกล่าวหาจะทำความผิดพิสูจน์ได้ว่า ข้อที่กล่าวว่าเป็นหมิ่นประมาทนั้น เป็นความจริง ผู้นั้นไม่ต้องรับโทษ (ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 330)

อย่างไรก็ดี การกล่าวยืนยันข้อเท็จจริงอันจะเป็นการใส่ความนั้น จะต้องเป็นการกล่าวถึงข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นแล้ว หรือเป็นอยู่ในขณะพูด การกล่าวถึงเหตุการณ์ในอนาคต เช่น กล่าววาอีก 10 ปี นาย ก. จะเป็นผู้ร้าย ไม่ใช่เป็นการใส่ความเป็นแต่คำทำนาย¹⁴ ทั้งนี้เพราะ การกล่าวนั้นไม่อาจเป็นความจริงหรือเท็จได้ในขณะที่กล่าว ข้อความนั้น จึงไม่เป็นการยืนยันข้อเท็จจริง อย่างไรก็ดี การกล่าวถึงเรื่องในอนาคตที่อาจทำให้ผู้ฟังอนุมานถึงเรื่องในปัจจุบันได้ อาจเป็นการยืนยันข้อเท็จจริงอันเป็นการใส่ความได้ เช่น กล่าววา นาย ก. จะปล้นทรัพย์ อาจอนุมานได้ว่า ขณะที่กล่าวนั้น นาย ก. มีเจตนาจะปล้นทรัพย์อยู่แล้ว อันเป็นการใส่ความ นาย ก.¹⁵ อนึ่ง การคาดคะเนไม่ถึงกับยืนยันข้อเท็จจริง ถือว่ายังไม่ถึงขนาดใส่ความ ไม่เป็นความผิดฐานหมิ่นประมาท¹⁶

การใส่ความนั้นจะต้องไม่ใช่เป็นการกล่าวถึงข้อเท็จจริงที่เป็นไปไม่ได้ เช่น กล่าวว่าเป็นผีปอบ¹⁷ เป็นสุนัข ทั้งนี้เพราะ ไม่ใช่เป็นการยืนยันข้อเท็จจริงที่ทำให้เสียชื่อเสียง นอกจากนี้ การใส่ความจะต้องไม่คลุมเครือ เลื่อนลอย เป็นคำชู้¹⁸

¹³ทวีป วรศิลา, วันนักราว 2509, หน้า 151

¹⁴หยุก แสงอุทัย, กฎหมายอาญา ภาค 2 - 3 เล่ม 2 (พระนคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2515), หน้า 402

¹⁵เรื่องเดียวกัน

¹⁶คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1734/2503

¹⁷คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 200/2511 และคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 256/2509, 590/2473

¹⁸คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1201/2505

กล่าวด้วยความน้อยใจในขณะที่มีอารมณ์โกรธแค้น¹⁹ หรือเป็นเพียงถ้อยคำเปรียบเทียบกับที่ไม่สุภาพ²⁰ อย่างไรก็ดี การที่จะพิจารณาว่าข้อเท็จจริงใดเป็นการใส่ความหมิ่นประมาทหรือไม่ เป็นปัญหาข้อกฎหมายที่ศาลเป็นผู้พิจารณาตามความรู้สึกของบุคคลทั่วไปในสังคม แต่ถาข้อเท็จจริงนั้นมิได้มีความหมายเป็นหมิ่นประมาท แต่ผู้เสียหายอาจว่าข้อเท็จจริงนั้นมีความหมายหมิ่นประมาท ผู้เสียหายจะต้องนำสืบให้ศาลเห็นว่าเป็นการใส่ความหมิ่นประมาท เช่น กล่าววา "ผู้พิพากษากินโซ" หมายความว่าผู้พิพากษารับสินบน(คำพิพากษากฎีกาที่ 218/2487)

ส่วนวิธีการใส่ความนั้นไม่เป็นสาระสำคัญ กล่าวคือ อาจใช้วิธีการใด ๆ ก็ได้ เช่น คำพูด หนังสือ ภาพวาด การหุ่น รูปปั้น กริยาท่าทาง ทำเครื่องหมายแขวนคอหุ่ หรือใช้คำถามก็ได้²¹ ในเมื่อคำถามนั้นมีลักษณะเป็นการยืนยันข้อเท็จจริง หรือแม้ในคำถามนั้นจะไม่มีลักษณะเป็นการยืนยันข้อเท็จจริง แต่กริยาท่าทางที่แสดงออกทำให้ผู้ฟังเข้าใจว่าผู้เสียหายเป็นผู้กระทำความผิด หรือเป็นคนไม่ดี

นอกจากนี้ การใส่ความนั้นต้องเป็นการใส่ความผู้อื่น กล่าวคือ ต้องเป็นการใส่ความบุคคลคนเดียวหรือหลายคนก็ได้ แต่ต้องเป็นบุคคลที่มีชีวิตอยู่ หรือมีสภาพบุคคล²² ค้วยเหตุนี้ การใส่ความทารกในครรภ์มารดาขอมไม่มีความผิดฐานหมิ่นประมาท²³

¹⁹คำพิพากษากฎีกาที่ 106/2506

²⁰คำพิพากษากฎีกาที่ 1142/2516

²¹สมชัย ศิริบุตร, ความผิดเกี่ยวกับเสรีภาพและชื่อเสียง เอกสารการสอนชุดวิชา
กฎหมายอาญา 2 : ภาคความผิด เล่มที่ 2 หน่วยที่ 8 - 15, พิมพ์ครั้งที่ 6
(กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาชิราช, 2529), หน้า 152

²²ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 15 "สภาพบุคคลขอมเริ่มแต่เมื่อคลอดแล้วอยู่รอดเป็นทารก..."

²³หุ่ก แสงอุทัย, กฎหมายอาญา ภาค 2 - 3 เล่ม 2, หน้า 403

แต่การใส่ความบุคคลที่ตายไปแล้ว ก็อาจมีความผิดฐานหมิ่นประมาทได้²⁴ นอกจากนี้ การใส่ความนิติบุคคลก็อาจเป็นหมิ่นประมาทได้²⁵

การใส่ความผู้อื่นนั้น แม้ไม่ได้ออกชื่อผู้เสียหายโดยตรง แต่กล่าวเป็นนัยให้ผู้อื่นเข้าใจได้ว่าหมายถึงใคร ก็เป็นการใส่ความผู้อื่นแล้ว แต่การกล่าวใส่ความหมิ่นประมาทบุคคลหลายคนหรือคณะบุคคล ถ้าไม่เป็นที่เข้าใจได้ว่าเป็นบุคคลใดบุคคลหนึ่งโดยเฉพาะ ไม่เป็นความผิด เช่น กล่าวถึงบุคคลบางคนในพรรคประชาธิปัตย์ สมาชิกในพรรคคนใดคนหนึ่งฟ้องไม่ได้ ในเมื่อไม่มีอะไรแสดงว่าเพ่งเล็งถึงผู้นั้นโดยเฉพาะ²⁶ แต่ถ้ากล่าวถึงคนกลุ่มหนึ่ง อาจเข้าใจได้ว่าหมายถึงทุก ๆ คนในกลุ่มนั้น อาจเป็นความผิดได้ เช่น กล่าวหา ทนายความ เมืองรอยเอ็ดเป็นนงสองหัว ในเมืองรอยเอ็ดมีทนายความอยู่ 10 คน อาจเป็นการใส่ความหมิ่นประมาททนายความทั้ง 10 คนนั้นได้²⁷

โดยสรุปจะเห็นได้ว่า การใส่ความนั้นต้องเป็นการยืนยันถึงข้อเท็จจริง หรือเป็นการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับพฤติกรรม หรือการกระทำของบุคคล ไม่ว่าจะโดยวิธีใด ๆ ก็ตาม เช่น การพูด การเขียน การพิมพ์ เป็นต้น ลักษณะของการใส่ความนั้น ต้องเป็นการใส่ความโดยมุ่งถึงตัวบุคคลใดบุคคลหนึ่งโดยเฉพาะเจาะจง ถ้ากล่าวถึงบุคคลหลายคนเป็นกลุ่ม เป็นคณะ ถ้อยคำนั้นจะต้องเพียงพอให้เห็นว่าหมายถึง บุคคลทุกคนในกลุ่ม จึงจะเป็นการใส่ความบุคคลในกลุ่มนั้นได้ การกล่าวข้อความแสดงความคิดเห็น หรือ คาคคคะเน ไม่ถึงกับยืนยันข้อเท็จจริง ถือว่าไม่ถึงขนาดใส่ความ (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1734/2503) การกล่าวประชดประชัน การคำกัันหยาบ ๆ คาย ๆ แม้ไม่ใช่เป็นการใส่ความ

²⁴ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 327

²⁵คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 531 - 532/2474

²⁶คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 56/2490 และคู่คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1325/2498, 619/2517, 1636/2522

²⁷คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 295/2505 และคู่คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 334 - 335/2477, 448/2489

ก็อาจเป็นการดูหมิ่นผู้อื่นซึ่งหน้าได้²⁸ การเขียนข้อความหมิ่นประมาทกันไว้ แล้วมีผู้อื่นมา แอบอ่านเอง ย่อมไม่มีการใส่ความเกิดขึ้น หรือการพูดข้อความหมิ่นประมาทคนเดียวใน หอง แล้วมีผู้อื่นมาแอบฟังก็ไม่ใช่การใส่ความเช่นกัน อย่างไรก็ตาม การใส่ความแม้จะ ใส่ความในเรื่องที่เป็นจริงก็ยังเป็นหมิ่นประมาท ต่างกับการหมิ่นประมาทในทางแพ่ง ซึ่ง ต้องเป็นการกล่าวข้อความที่ไม่จริง²⁹ ทั้งนี้เพราะ กฎหมายอาญามุ่งระงับเหตุที่จะก่อ ให้เกิดความไม่สงบขึ้นในบ้านเมือง

หลักเกณฑ์ข้อที่สอง "ต่อบุคคลที่สาม" การใส่ความผู้อื่นจะเป็นความผิดได้ จะต้องเป็นการใส่ความต่อบุคคลที่สาม ส่วนจะเป็นที่คนนั้นไม่ใช่ข้อสำคัญ เช่น ออกอากาศ ทางวิทยุกระจายเสียง ซึ่งมีผู้รับฟังเป็นจำนวนมาก หรือเขียนข่าวเผยแพร่ทางหนังสือพิมพ์ซึ่ง มีผู้อ่านมากมายเช่นกัน เพราะฉะนั้น ถ้าจะแยกบุคคลที่เกี่ยวข้องในความผิดนี้ จะเห็นได้ว่า อย่างน้อยจะต้องมีบุคคลสามฝ่ายด้วยกันคือ ฝ่ายผู้ใส่ความ ฝ่ายผู้ถูกใส่ความ และฝ่ายผู้ที่ตัว ผู้ถูกใส่ความ แสดงข้อเท็จจริงอันเป็นการใส่ความผู้อื่นให้ทราบ เช่น ชาวไปพบกับคำว่า แดงเป็นหัวขโมย ในกรณีเช่นนี้คำเป็นบุคคลที่สาม แต่ถ้ากรณีเป็นว่า ชาวไปพบกับคำว่า แดง เป็นหัวขโมย ให้กลับตัวเสียใหม่ มิฉะนั้นจะไปแจ้งตำรวจให้ตำรวจจับ การใส่ความเขา เช่นนี้ ไม่ได้เป็นการใส่ความต่อบุคคลที่สาม แต่ชาวอาจมีความผิดฐานดูหมิ่นผู้อื่นซึ่งหน้าตาม มาตรา 393

เหตุผลที่กฎหมายบัญญัติให้เป็นความผิดฐานหมิ่นประมาท จะต้องเป็นการใส่ความ ต่อบุคคลที่สาม ก็เพราะความผิดฐานหมิ่นประมาทเป็นเรื่องเกี่ยวกับชื่อเสียงเกียรติยศ จึง ไม่ประสงค์จะให้มีการไต่กันไต่ฟังถึงเรื่องชื่อเสียงของผู้ถูกใส่ความนั้นไปถึงผู้อื่น ซึ่งอาจ ทำให้เขาเสียชื่อเสียงถูกดูหมิ่นหรือถูกเกลียดชังได้ ด้วยเหตุนี้ การกล่าวใส่ความต่อผู้ถูก

²⁸ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 393

²⁹ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 423

ใส่ความโดยตรง จึงไม่มีความผิดฐานหมิ่นประมาท แต่ในประเทศอังกฤษ การกล่าวใส่ความต่อตัวผู้เสียหายเองก็เป็นความผิดฐานหมิ่นประมาทแล้ว ทั้งนี้เพราะ การใส่ความต่อผู้เสียหายเอง อาจทำให้ผู้ถูกหมิ่นประมาทโกรธแค้น และอาจเป็นการทำลายความสงบ (breach of the peace) ได้

มีข้อพิจารณาว่า การใส่ความต่อผู้เสียหายเอง อาจเป็นผลให้ผู้อื่นทราบข้อเท็จจริงนั้น บางครั้งถือว่าเป็นความผิดฐานหมิ่นประมาทได้ เช่น ชาวคาวาแคงว่าเป็นหัวขโมยต่อหน้าคนอื่น เป็นต้น จะเห็นได้ว่าในกรณีเช่นนี้ แม้ผู้กระทำจะไม่ประสงค์จะแสดงข้อเท็จจริง เช่นว่านั้นต่อบุคคลที่สาม แต่ก็เป็นกรกระทำที่ย่อมเล็งเห็นผลได้เช่นเดียวกัน ซึ่งถือว่าเป็นเรื่องของเจตนา

อย่างไรก็ดี บุคคลที่สามจะฟ้องทราบและเข้าใจข้อเท็จจริงที่ใส่ความนั้น ถ้าบุคคลที่สามไม่ทราบหรือไม่เข้าใจข้อเท็จจริงนั้น ก็ไม่มีความผิด เช่น เชี่ยว สงจดหมายมีข้อความหมิ่นประมาทเหลือ่อง ทางไปรษณีย์ลงทะเลไปถึงเหลือ่องโดยตรง มิใช่เป็นการใส่ความเหลือ่องต่อบุคคลที่สาม แม้อื่นจะทราบข้อความดังกล่าว การกระทำของchiew ไม่มีความผิดฐานหมิ่นประมาท นอกจากนี้ การใส่ความโดยรหัสลับ หรือความหมายพิเศษที่เข้าใจเฉพาะผู้ใส่ความ และผู้ถูกใส่ความ โดยบุคคลอื่นไม่ทราบและไม่เข้าใจ แมื่บุคคลที่สามจะไคยินไคฟังก็ไม่ถือว่าเป็นการใส่ความต่อบุคคลที่สาม อย่างไรก็ดี การเสนอข่าวของหนังสือพิมพ์ ถือว่าเป็นการเผยแพร่ต่อบุคคลที่สามแล้ว³⁰ ทั้งนี้เพราะ การพิมพ์หนังสือพิมพ์ออกจำหน่าย ต้องถือว่าประชาชนผู้อ่านเป็นบุคคลที่สามแล้ว

³⁰ สมชัย ศิริบุตร, ความผิดเกี่ยวกับเสรีภาพและชื่อเสียง ใน เอกสารการสอน

หลักเกณฑ์ข้อที่สาม "โดยประการที่น่าจะทำให้เสียชื่อเสียง ถูกดูหมิ่น หรือ ถูกเกลียดชัง" หมายความว่า ข้อเท็จจริงที่กล่าวอ้างหรือใส่ความเขานั้นเป็นข้อเท็จจริงที่ถึงขนาดทำให้ผู้อื่นเห็นว่า คุณค่าหรือเกียรติยศของบุคคลที่ถูกใส่ความลดลง ซึ่งอาจเป็นคุณค่าใด ๆ ก็ได้ในสังคม เช่น ใส่ความเข่ามีความประพฤติชั่วร้าย หรือกระทำทุจริต มีความเสื่อมเสียทางประเวณี ประพฤติชั่วในหน้าที่การงาน หรือมีปัญหาทางการเงิน ส่วนการใส่ความ เป็นเหตุให้ "ถูกดูหมิ่นหรือถูกเกลียดชัง" นั้น คำว่า "ถูกดูหมิ่น" หมายความว่า หลังจากที่ได้รับทราบข้อเท็จจริงแล้ว ผู้ที่ถูกใส่ความจะได้รับความรู้สึกถูกเหยียดหยาม จากบุคคลที่รับทราบข้อเท็จจริง ส่วนความหมายของการ "ถูกเกลียดชัง" ก็เช่นกัน คือ จะได้รับความรู้สึกรังเกียจ เคียดแค้นจากผู้อื่น หลังจากทราบข้อเท็จจริงดังกล่าว อย่างไรก็ตาม การถูกดูหมิ่นหรือถูกเกลียดชังนั้น จะพิจารณาจากความรู้สึกนึกคิดของบุคคลโดยทั่วไป ไม่ใช่พิจารณาจากตัวผู้หมิ่นประมาท หรือเฉพาะตัวผู้เสียหาย³¹ และจะต้องใช้ระดับความนึกคิดของวิญญูชน³² ไม่ใช่ความรู้สึกของคนในระดับใดระดับหนึ่งเท่านั้น โดยพิจารณาจากข้อความหรือคำพูดที่ปรากฏออกมา คำพูดหรือประโยคบางอย่าง อาจเป็นการ หมิ่นประมาทในตัวของมันเองได้ โดยไม่ต้องพิจารณาอะไรอีก เช่น กล่าวว่าเป็นคนวิปริตทางเพศ ชู้โกง หัวขโมย เป็นต้น การพิจารณาว่าลักษณะของการกระทำที่น่าจะทำให้เสียชื่อเสียง ถูกดูหมิ่น หรือถูกเกลียดชังหรือไม่ เป็นปัญหาข้อกฎหมายที่ศาลวินิจฉัยได้เองว่าน่าจะทำให้เสียชื่อเสียง ถูกดูหมิ่นหรือถูกเกลียดชังหรือไม่³³

³¹ พลประสิทธิ์ ฤทธิรักษา, คำอธิบายสรุปประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 288 - 398, หน้า 49

³² J.C. Smith and Brian Hogan, Criminal Law, London 4th ed. Butterworths, 1978, p.793

³³ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3397 - 3398/2516 และคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 619/2517

ข้อสังเกต การใส่ความจะทำให้เขาเสียชื่อเสียง ถูกดูหมิ่นหรือถูกเกลียดชัง จาก การใส่ความ เช่นว่านั้นหรือไม่ เป็นพฤติการณ์แห่งการกระทำคือใส่ความ ไม่ใช่ผลของการ ใส่ความ กล่าวคือ ถ้าการใส่ความผู้อื่นต่อบุคคลที่สามอาจทำให้ผู้อื่นเสียชื่อเสียง ถูก ดูหมิ่นหรือถูกเกลียดชัง การกระทำเช่นนั้นก็เป็นความคิด กล่าวอีกนัยหนึ่งคือ การกระทำ ความผิดฐานหมิ่นประมาทนั้น ไม่จำเป็นที่จะต้องให้ผู้อื่นเสียชื่อเสียง ถูกดูหมิ่นหรือถูกเกลียดชัง เสียก่อน เป็นแต่เพียงน่าจะทำให้เขาเสียชื่อเสียง น่าจะทำให้เขาถูกดูหมิ่น หรือน่าจะ ทำให้เขาถูกเกลียดชังก็เป็นการ เพียงพอแล้ว³⁴ แต่ถาการกระทำใส่ความนั้นโดยพฤติการณ์ แล้วไม่น่าจะเกิดความเสียหายต่อผู้อื่นใส่ความใดแล้ว ก็ไม่เป็นความคิด³⁵ เช่น ใส่ความว่า ชัชรณดิศกฏจรรยาจร อาจจะไม่เป็นหมิ่นประมาทก็ได้ เพราะการทำผิดกฏจรรยาจร เป็นเรื่อง เล็ก ๆ น้อย ๆ ใครก็อาจทำผิดได้เสมอ ไม่กระทำทำให้เขาเสียชื่อเสียง ถูกดูหมิ่น หรือถูก เกลียดชัง³⁶

หลักเกณฑ์ข้อที่ 4 "กระทำโดยเจตนา" เจตนาในความผิดฐานหมิ่นประมาท นี้ เป็นเพียงเจตนาธรรมดา³⁷ กล่าวคือ ผู้กระทำต้องรู้สึกนึกกว่ามีการแสดงข้อเท็จจริง อย่างใดอย่างหนึ่งพาดพิงไปถึงผู้อื่นต่อบุคคลที่สาม ถ้าผู้กระทำไม่มีเจตนาเช่นนั้นแล้วก็ไม่เป็น ความผิด แต่ถาเป็นการโฆษณาหมิ่นประมาทในหนังสือพิมพ์ ต้องถือว่ากระทำโดยเจตนา

³⁴ วัระชัย คล้ายทอง, "คดีหมิ่นประมาทที่สื่อสารมวลชนควรรู้", นิเทศสาร 1 (มกราคม 2516), หน้า 27

³⁵ สมศักดิ์ สิงห์พันธ์, คำอธิบายกฎหมายอาญา เล่ม 4, หน้า 346

³⁶ สันุชัย สัจจวานิช, "หมิ่นประมาท ดูหมิ่น" บทบัญญัติ เล่มที่ 29 ตอนที่ 2, 2515, หน้า 373

³⁷ ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 59 "...กระทำโดยเจตนา ได้แก่กระทำโดย รู้สำนึกในการที่กระทำและในขณะที่เดียวกันผู้กระทำประสงค์ต่อผล หรือยอมเล็งเห็นผลของ การกระทำนั้น..."

เว้นแต่จะนำสืบหักล้างเป็นอย่างอื่น³⁸

ตัวอย่างของกรณีความผิดฐานหมิ่นประมาท

(ก) จำเลยลงพิมพ์โฆษณาในหนังสือพิมพ์แบ่งเป็น 2 ตอน ตอนแรกมีข้อความว่ามีหวังคุก นายสมศักดิ์ เศรษฐินประเสริฐ (นามสกุลยาวเป็นวาตามประสา "เจ๊ก" ไช้ "แซ" แต่เปลี่ยนนามสกุลเป็นไทย) ฟ้องนายสนธิ เอกชัย "กัปตัน" "เคลิโหม" ทอศาลสงขลาหาว่าไชนามปากกา "เรื่อซุด" ส่วนข้อความตอนหลังว่า แจบ็องหลังสร้างตัวจาก "เจ๊กก๊วย" ขึ้นมาเป็น "เศรษฐีใหญ่" ว่ารวมมหาศาล มีอิทธิพลเหนือโปลิศเพราะมันชอบเนรคุณแต่ทำตัวคลุกคลีกับนายธนาคารใหญ่ ๆ หาตัว "ออน ๆ" ป้อนให้ไม่ซ้ำหน้า ระหว่างข้อความตอนแรกกับข้อความตอนหลังมีเครื่องหมายขีดสั้น ๆ 3 ขีดแล้วตามด้วยเครื่องหมายสี่เหลี่ยมจัตุรัสคั่นไว้ ซึ่งจำเลยเถียงว่าข้อความตอนหลังไม่ได้หมายถึงโจทก์ แต่เมื่อวิเคราะห์แล้วข้อความตอนหลังขยายข้อความตอนแรกซึ่งหมายถึงโจทก์นั้นเอง ตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พุทธศักราช 2493 ให้ความหมายของคำว่า "เจ๊ก" ไว้ว่าเป็นคำเรียกชนชาติจีน ส่วนคำว่า "ก๊วย" ให้ความหมายไว้ว่า ฝีมือ หมายถึงคนไช้คนเลวทราม ภาษาจีนว่า "ผี" คังนั้นคำว่า "เจ๊กก๊วย" หมายถึงคนจีนที่เลวทรามต่ำช้า คนจีนที่ออกไช้ เมื่ออ่านข้อความทั้งสองตอนดังกล่าวข้างต้นประกอบกันจะทำให้ผู้อ่านเข้าใจได้ว่า โจทก์เป็นคนจีนที่เลวทรามต่ำช้าชอบเนรคุณคนซึ่งโจทก์หาไช้เป็นคนเช่นนั้นไม่ จึงเป็นการใส่ความโจทก์โดยประการที่น่าจะทำให้โจทก์เสียชื่อเสียงถูกดูหมิ่นหรือถูกเกลียดชังได้ อันเป็นความผิดฐานหมิ่นประมาท หาไช้เป็นการดูหมิ่นซึ่งหน้าตามมาตรา 393 ไม่ (คำพิพากษาฎีกาที่ 623/2524)

(ข) จำเลยประพันธ์ และพิมพ์โฆษณาในหนังสือพิมพ์รายวันว่า รดยนต์คันที่โจทก์ (นายสมัคร สุนทรเวช) นั่งมาเป็นฝ่ายผิด จำสืบตำรวจเจริญ เจ้าพนักงานตำรวจเข้าปฏิบัติหน้าที่ตอคูกรณีตามความเป็นจริง กลับถูกโจทก์ตะคอกคำว่า "โง่งทำงานไม่เป็น" แล้วโจทก์ก็สั่งให้คนขับรถขับรถหนีไป โจทก์เป็นคนชนาคเคยเป็นรัฐมนตรีว่าการ

³⁸ คำพิพากษาฎีกาที่ 1059/2481

กระทรวงมหาดไทยมาแล้วกลับเหยียดหมายกฎหมาย คึงนี้ข้อความดังกล่าว มิใช่เพียงแต่
 คิขมการทำงานของโจทก์เท่านั้น แต่เป็นการยืนยันข้อเท็จจริงว่า โจทก์ควาเจ้าพนักงาน
 ค่ำรวจซึ่งปฏิบัติหน้าที่ ทั้ง ๆ ที่รถยนต์ที่โจทก์นั่งมาเป็นฝ่ายผิด แล้วโจทก์ยังให้คนขับรถขับ
 รถยนต์หนีไป ซึ่งไม่เป็นความจริง จึงเป็นการใส่ความโจทก์ จำเลยมีความผิดฐาน
 หมิ่นประมาท (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 418/2523)

(ค) จำเลยส่งข่าวไปลงหนังสือพิมพ์เคลวินิวส์ว่า บุคคลบ้านอศิต ส.ส.
 นายทุน ชูศรีศ พบเอกสารผู้บังคับกองเก็บเรื่องเงียบรวมปี นายสง่า วัชรารภณ์
 โจทก์รวม อศิต ส.ส. เป็นนายทุนเงินกู มีราษฎร เข้าชื่อกันร้องเรียนต่อคณะปฏิวัติมาก่อน
 และพันเอกณรงค์ กิตติขจร ผู้อำนวยการปราบปรามบุคคลผู้มีพฤติกรรมเป็นภัยต่อสังคม
 ในขณะนั้น ใคส่งเจ้าหน้าที่มาสอบสวนจนไคความจริงตามที่ชาวบ้านร้องเรียน นายสง่า
 วัชรารภณ์ ยังเก็บเงิน ชูศรีศกับชาวบ้านเหมือนเดิม ชาวบ้านทนไม่ไหวจึงร้องเรียนไป
 ทาง ก.ต.ป. คังกล่าว และเจ้าหน้าที่ ก.ต.ป. ไคบุกตรวจคนบ้านของนายสง่า วัชรารภณ์
 นายทุนเงินกู ชูศรีศชาวบ้านจังหวัดศรีสะเกษไคเอกสารมากมาย ข้อความเหล่านี้พิจารณา
 เชื่อมโยงกันแล้วเป็นข้อความยืนยันที่วิญญูชนเข้าใจไควว่า โจทก์รวมให้ประชาชนกูเงินโดย
 วิธีการชูศรีศผูกู ถึงขนาดทำให้เจ้าหน้าที่ของรัฐผู้มีหน้าที่ปราบปรามบุคคลที่มีพฤติกรรมเป็น
 ภัยต่อสังคม บุคคลเอาเอกสารไปทำการสอบสวนไคความตามที่ชาวบ้านร้องเรียนว่าโจทก์
 รวมเป็นนายทุนเงินกู ชูศรีศชาวบ้านโดยไม่เป็นธรรม วิญญูชนอ่านข่าวนี้ยอมประเมินเกียรติยศ
 คุณสมบัติ และการกระทำของโจทก์รวมว่าค่า ไรคุณธรรม เป็นการใส่ความโดยประการที่น่า
 จะทำให้โจทก์รวมเสียชื่อเสียง ถูกดูหมิ่น หรือถูกเกลียดชัง โดยการโฆษณาควยเอกสาร
 หนังสือพิมพ์ ข้อความดังกล่าวมิใช่คำไม่สมควร หรือคำไม่สุภาพ ไม่ใช่ข้อความที่แสดง
 ความคิดเห็นโดยบริสุทธิ์ หรือไม่เจตนาร้ายต่อโจทก์รวม ไม่เข้าเหตุยกเว้นตามกฎหมาย
 ที่จะไม่ต้องรับโทษ หรือไม่มีผิด

ส่วนข้อความในหนังสือพิมพ์บ้านเมืองที่จำเลยส่งไปตามสำนวนคดีหลังว่า เบ่ง
 เกินไปก็ลำบาก สง่า วัชรารภณ์ อศิต ส.ส. ขบวนการปลาทูที่ศรีสะเกษนั้น เห็นว่าเป็น
 การกล่าวเปรียบเทียบเลื่อนลอยไม่เป็นข้อความยืนยันข้อเท็จจริง และข้อความว่า "ปาว ๆ

จะฟ้องหนังสือพิมพ์ให้เข้าอนชั่งเต โอไอ" นั้น เป็นการกล่าวถึงเหตุการณ์ในอนาคต ไม่อาจยืนยันข้อเท็จจริงได้ เมื่อพิจารณาข้อความเหล่านี้เชื่อมโยงกันแล้วเห็นว่า เป็นการเปรียบเทียบ ไม่เป็นการใส่ความที่อาจจะทำให้โจทก์รวมเสียชื่อเสียง ถูกดูหมิ่น หรือถูกเกลียดชัง การกระทำของจำเลยส่วนหลังไม่เป็นความผิด (คำพิพากษาฎีกาที่ 426, 427/2520)

(ง) หนังสือพิมพ์ระบุชื่อ และนามสกุล ทั้งลงรูปโจทก์ในคอลัมน์นี้ ซึ่งมีความหมายว่า โจทก์ประพฤติตนอย่างคนไร้ศีลธรรม การที่โจทก์ผ่านการสัมมนาหลักสูตรพัฒนาผู้บริหาร ไม่ได้ช่วยคัดค้าน และนิสัยให้กลับตัวกลับใจมีคุณธรรม โจทก์มีส่วนพัวพันเป็นผู้จางวานฆ่าผู้สื่อข่าวหนังสือพิมพ์ เพราะโจทก์มีนิสัยชอบวางอำนาจบาตรใหญ่ มีอารมณ์อ่อนไหวง่าย และใช้อำนาจในทางที่ผิด อำนาจไปตำจึงเข้าครอบงำ ถ้าประเทศมีข้าราชการระดับผู้บริหารอย่างโจทก์ บ้านเมืองจะไม่รอด ทั้งนี้ ถือไม่ได้ว่าเป็นการเสนอข้อความโดยสุจริต ดิชมด้วยความเป็นธรรม อันเป็นวิสัยของหนังสือพิมพ์พึงกระทำ หรือเป็นการลงข่าวตามข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้น จึงเป็นการหมิ่นประมาทโจทก์ (คำพิพากษาฎีกาที่ 526/2525)

(จ) ข้อความที่ลงพิมพ์โฆษณาในหนังสือพิมพ์ในคอลัมน์ดังกล่าวว่า "ผู้การเขต 10 (ตันอุยหลิม) คำรามว่าจะเอา ตร. ศชค. ออกให้หมดฐานขอม สมชาย อรุณวัฒนา แล้วที่เผ่าหนาบานจะทำฉันทโค" แปลความหมายได้ว่าเป็นการกล่าวด้วยเจตนาจะล่อเลียนผู้เสียหายซึ่งมีฐานะความสำคัญ เพราะบุคคลซึ่งมีฐานะและความสำคัญเช่นผู้เสียหายนี้ ก็อาจถูกบุคคลอื่นล่อเลียนได้ ดังจะเห็นได้จากคำว่า "ผู้การเขต 10 (ตันอุยหลิม)" นั้นย่อมมีความมุ่งหมายที่จะล่อเลียนผู้เสียหายว่าเป็นคนใหญ่คนโต มีอำนาจวาสนาเท่ากับผู้บังคับการตำรวจนคร เขตคนหนึ่งคือ ผู้บังคับการตำรวจนคร เขต 10 ซึ่งตำแหน่งจริงไม่มี จึงเห็นได้ชัดว่าเป็นการล่อเลียนโดยตั้งตำแหน่งสมมุติขึ้นใหม่ ให้สมกับความสำคัญและความยิ่งใหญ่ของผู้เสียหายที่ต้องมีตำรวจเผ่าหนาบานถึง 6 คน ข้อความดังกล่าวไม่เป็นหมิ่นประมาทผู้เสียหาย (คำพิพากษาฎีกาที่ 1752/2514)

3.2.3 การพิจารณาหลักเกณฑ์ความรับผิดชอบเงินประมาทตาม มาตรา 327

มาตรา 327 ผู้ใดใส่ความผู้ตายต่อบุคคลที่สาม และการใส่ความนั้น น่าจะเป็นเหตุให้ บิดา มารดา คู่สมรส หรือบุตรของผู้ตายเสียชื่อเสียง ถูกดูหมิ่นหรือถูกเกลียดชัง ผู้นั้นกระทำความผิดฐานหมิ่นประมาท ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน ๖ เดือน หรือปรับไม่เกิน ๕,๐๐๐ บาท หรือทั้งจำคุกปรับ

จากบทบัญญัติดังกล่าวเมื่อพิจารณาแล้วจะเห็นได้ว่า มีหลักเกณฑ์ความรับผิดชอบ เช่นเดียวกับ มาตรา 326 จะแตกต่างกันเฉพาะความผิดตาม มาตรา 326 เป็นการใส่ความบุคคลที่ยังมีชีวิตอยู่ หรือใส่ความนิติบุคคล แต่การใส่ความตาม มาตรา 327 นี้ เป็นการใส่ความบุคคลที่ถึงแก่ความตายแล้ว³⁹ และหมายความรวมถึงบุคคลที่ศาลสั่งให้เป็นคนสาบสูญด้วย⁴⁰ และการใส่ความผู้ตายที่จะเป็นความผิดตามมาตรานี้ ต้องเป็นการใส่ความที่น่าจะเป็นเหตุให้ บิดา มารดา คู่สมรส หรือบุตรของผู้ตายเสียชื่อเสียง ถูกดูหมิ่นหรือถูกเกลียดชัง แต่ไม่หมายถึงบุพการีคือ ปู่ ย่า ตา ยาย ทวดของผู้ตาย หรือผู้สืบสันดาน ชั้นหลาน หลาน ลื้อของผู้ตาย

อนึ่ง บิดา คู่สมรส หรือบุตรของผู้ตาย หมายความว่า บิดา คู่สมรส หรือบุตรที่ขอความช่วยเหลือจากผู้ตาย⁴¹

³⁹ เดิมการวินิจฉัยคนตายอาศัยการหยุดการทำงานของการหายใจ และหัวใจเป็นหลัก แต่ปัจจุบันการตัดสินใจตายต้องเปลี่ยนไปจากหลักเดิม โดยพิจารณาว่าคนจะตายเมื่อปราศจากการทำงานของ 3 ระบบ คือ ระบบประสาทกลาง ๆ ใดแก่ สมอง ระบบไหลเวียนโลหิต หัวใจและหลอดเลือด และระบบหายใจใดแก่ หลอดลมและปอด กล่าวคือ สมองหยุดทำงาน หัวใจหยุดเต้นและหายใจเองไม่ได้ ดู วิฑูรย์ อึ้งประพันธ์, "การเกิดและการตาย", วารสารนิติศาสตร์ เล่ม 4 ตอน 1 (มิถุนายน 2525), หน้า 59 - 61

⁴⁰ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 65

⁴¹ สัมศักดิ์ สิงห์พันธ์, คำอธิบายกฎหมายอาญา เล่ม 4, หน้า 259

3.2.4 ความแตกต่างระหว่างหมิ่นประมาทในทางอาญากับหมิ่นประมาทในทางแพ่ง

เมื่อบุคคลหนึ่งใส่ความหมิ่นประมาทบุคคลอีกบุคคลหนึ่ง การกระทำของเขาอาจต้องรับผิดชอบทั้งในทางอาญาและทางแพ่ง⁴² กล่าวคือ ถ้าใส่ความซึ่งอาจจะให้บุคคลอื่นเสียหายชื่อเสียง ถูกดูหมิ่น หรือถูกเกลียดชัง ก็อาจมีความผิดในทางอาญามีโทษถึงปรับและจำคุก และอาจต้องรับผิดชอบในทางแพ่งฐานละเมิดอีก ถ้าหากข้อความที่เขากล่าวนั้นเป็นการฝ่าฝืนต่อความจริง ซึ่งเป็นเรื่องคดีอาญาเกี่ยวเนื่องกับคดีแพ่ง ดังนั้น คดีหมิ่นประมาทในทางอาญากับทางแพ่ง จึงมีส่วนเกี่ยวข้องกันอยู่มาก จึงควรทราบถึงความแตกต่างระหว่างหลักเกณฑ์ในเรื่องหมิ่นประมาทในทางอาญากับในทางแพ่งในข้อซึ่งเป็นสาระสำคัญดังนี้

1. ความผิดฐานหมิ่นประมาทในทางอาญานั้น ต้องเป็นการกระทำโดยเจตนา อันได้แก่การกระทำโดยตั้งใจประสงค์ต่อผล หรืออาจจะเล็งเห็นผลแห่งการกระทำนั้นได้ ถ้าการหมิ่นประมาทนั้นได้กระทำลงโดยมิได้มีเจตนาย่อมไม่มีความผิด แต่ในทางแพ่งเจตนาไม่ใช่สิ่งสำคัญ การกระทำละเมิดที่ผู้กระทำต้องรับผิดชอบนั้นไม่จำเป็นต้องเป็นการกระทำที่มีเจตนา แต่ถาเป็นการกระทำโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่อ ผู้กระทำละเมิดก็จะต้องรับผิดชอบ (ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 420)

2. ความผิดฐานหมิ่นประมาทในทางอาญานั้น จำกัดเฉพาะการหมิ่นประมาทที่เป็นการเสียหายแก่ชื่อเสียง คือทำให้บุคคลอื่นเสื่อมความนิยมนับถือ และไว้วางใจในตัวบุคคลที่ถูกหมิ่นประมาท แต่หมิ่นประมาทในทางแพ่งนั้นกฎหมายคุ้มครองตลอดไปถึงเรื่องที่เป็นการเสียหายแก่เกียรติคุณ ทางท่ามาหาได้ และทางเจริญโดยประการอื่นของบุคคลด้วยการเสียหายแก่ทางท่ามาหาได้ และทางเจริญนี้เรียกว่า หมิ่นประมาททรัพย์สิน⁴³ แต่มิใช่ว่า

⁴²ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 423

⁴³อนันต์ วิมลจิตต์, ความผิดฐานหมิ่นประมาทในทางอาญา พระนคร คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2497, หน้า 22

ทรัพย์สินสูญสลายไป เพียงแต่เป็นเรื่องที่บุคคลต้องขาดประโยชน์จากการจัดการทรัพย์สิน ซึ่งคิดเป็นเงินได้

3. หลักเกณฑ์ความรับผิดชอบที่หมิ่นประมาททางอาญานั้น ข้อเท็จจริงที่กล่าวหมิ่นประมาทนั้นจะเป็นความจริงหรือเป็นความเท็จก็ดี ถ้าข้อความนั้นอาจทำให้บุคคลเสียชื่อเสียงเกียรติยศเป็นความผิด แต่ในทางแพ่งนั้นถ้าข้อความที่หมิ่นประมาทเป็นความจริงแล้วไม่มีความผิด เพราะหลักของกฎหมายแพ่งมุ่งจะชดเชยค่าเสียหายเท่านั้น เมื่อเรื่องเป็นความจริงแล้วบุคคลนั้นก็เสื่อมเสียอยู่ในตัว แม้จะมีใครมาหมิ่นประมาทอีกก็ไม่อาจทำให้เกิดเสียหายเพิ่มขึ้น⁴⁴

3.2.5 ความแตกต่างระหว่างหมิ่นประมาทในทางอาญากับหมิ่น

หมิ่นประมาทต่างกับหมิ่นประมาทเพราะ "หมิ่น"⁴⁵ หมายความว่า การสบประมาท หรือการคัดค้านด้วยคำหยาบคาย อันทำให้ผู้ถูกหมิ่นเกิดความรู้สึกที่ไม่ดีหรือเคียดแค้น แต่ไม่ถึงกับทำให้ผู้ถูกหมิ่นเสื่อมเสียชื่อเสียง หรือถูกเกลียดชัง ส่วนคำว่า "หมิ่นประมาท" เป็นการใส่ความใหญ่โตเข้าใจว่าผู้เสียหายมีความเสื่อมเสียอะไรบางอย่าง การหมิ่นประมาทจึงย่อมจะต้องมีความหมาย ไม่ใช่จะเป็นแต่เพียงการด่าการว่า ดังนั้นการด่าในทำนองที่ไม่อาจเป็นไปได้อันใด เช่น ไอ้หมา อีเปรต จึงเป็นเพียงการหมิ่น มิใช่หมิ่นประมาท เพราะถึงอย่างไรการด่านั้นก็ไม่มีทางที่จะทำให้ผู้ถูกด่านั้นกลายจากคนไปเป็นสุนัข หรือเป็นเปรตไปได้อย่างแน่นอน

อนึ่ง ความผิดฐานหมิ่นประมาทเป็นความผิดที่ย่อมความกันได้⁴⁶ แต่ความผิดฐานหมิ่นประมาทซึ่งเป็นเพียงความผิดลหุโทษ กลับไม่ใช่ความผิดที่ย่อมความกันได้

⁴⁴ เรื่องเดียวกัน, หน้า 23

⁴⁵ ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 393

⁴⁶ ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 333

3.3 ความผิดฐานหมิ่นประมาทโดยหนังสือพิมพ์

กรณีหนังสือพิมพ์เสนอข่าวสารต่อประชาชน โดยลักษณะของการเสนอข่าวของหนังสือพิมพ์นั้น เป็นการพิมพ์โฆษณาที่กระทำลงในเอกสาร ภาพวาด หรือภาพระบายสี ซึ่งสามารถเผยแพร่ข้อความที่หมิ่นประมาทออกไปได้อย่างกว้างขวาง เมื่อพิจารณาการเสนอข่าวของหนังสือพิมพ์กับความผิดฐานหมิ่นประมาทนั้นอาจพิจารณาได้ดังนี้

3.3.1 แนวโน้มนการเสนอข่าวของหนังสือพิมพ์กับความผิดฐานหมิ่นประมาท

โดยปกติ อาชีพและหน้าที่ของหนังสือพิมพ์นั้นจะต้องเขียนหรือเสนอข่าวพาดพิงไปถึงบุคคลที่สามเสมอ ถ้าพิจารณาที่เนื้อหาที่หนังสือพิมพ์นำมาเสนอต่อประชาชน อาจสรุปได้ 3 ประการ คือ

- 1) การเสนอข่าวและความคิดเห็นวิพากษ์วิจารณ์
- 2) การให้ความรู้ ความบันเทิง
- 3) การโฆษณาสินค้า บริการ

จะเห็นว่าโดยลักษณะการเสนอข่าวของหนังสือพิมพ์นี้ ต้องกล่าวถึงบุคคลอื่นอยู่เป็นปัจจัยหลักเสมอ และเมื่อเขียนถึงบุคคลอื่นถ้าเป็นเรื่องเล็ก ๆ น้อย ๆ ก็คงไม่มีความผิด แต่ถ้าวทำบุคคลอื่นเสียหายต่อชื่อเสียง อาจเป็นความผิดฐานหมิ่นประมาทได้ เช่น การวาดภาพล้อ หรือเขียนถ้อยคำตีภาพล้อ ซึ่งทำให้ผู้อ่านส่วนมากเข้าใจว่าภาพหรือถ้อยคำนั้นหมายถึงผู้ใดแล้ว ก็อาจถือเป็นการใส่ความหมิ่นประมาทผู้นั้นได้ นอกจากนี้ การเขียนนวนิยายไซ้ชื่อตัวละครและบรรยายเนื้อเรื่องในลักษณะที่ผู้อ่านเข้าใจได้ว่าหมายถึงผู้ใด ก็อาจเป็นการใส่ความผู้นั้นได้⁴⁷ ดังนั้นเมื่อพิจารณาถึงการเสนอข่าวของหนังสือพิมพ์แล้ว จะเห็นได้ว่ามีแนวโน้มอาจเป็นความผิดฐานหมิ่นประมาทได้ ดังนี้คือ

⁴⁷ บัญญัติ สุชีวะ, "หมิ่นประมาท" บทบัญญัติ เล่มที่ 27 ตอน 1 2513,

1. การพาดหัวข่าวในหนังสือพิมพ์ โดยทั่วไปยึดหลักความตื่นเต้นเร้าใจ เพื่อให้ประชาชนสนใจ เฉพาะพาดหัวข่าวอย่างเดียว โดยไม่ต้องพิจารณาถึงความเห็นก็อาจเป็นหมิ่นประมาทได้ เช่น พาดหัวข่าวว่า "จับฆาตกรโหดชมชื่นใจแล้ว" การพาดหัวข่าวแบบนี้ทำให้ผู้ถูกจับเสียหาย เพราะข้อเท็จจริงเพียง "ผู้ต้องหา" เท่านั้น คำรวจยังไม่ได้สอบสวน อัยการยังไม่ได้ฟ้อง และศาลยังไม่ได้ตัดสิน การที่หนังสือพิมพ์พาดหัวข่าวว่า เขาเป็นฆาตกร เป็นหมิ่นประมาท

2. การลงรูปภาพแล้วบรรยายใ้รูปสั้น ๆ เพื่อให้เร้าใจ ก็อาจเป็นหมิ่นประมาทได้ เช่น หนังสือพิมพ์ลงข่าวอดีตกำนันถูกฟ้องศาลคดีกบฏ ลงรูปถ่าย และบรรยายใ้รูปว่า "คนชายชาคืออดีตกำนัน ฯลฯ" เมื่อถูกตีแผ่เป็นลมกลางศาล ศาลฎีกาถือว่าเฉพาะข้อความที่ว่า "คนชายชาคือ" ก็เป็นหมิ่นประมาทได้แล้ว เพราะศาลยังไม่ได้ตัดสิน จึงเป็นข้อความที่หนังสือพิมพ์ปรุงแต่งขึ้นเอง

3. คอลัมน์ซุบซิบ กล่าวถึงเรื่องส่วนตัวคนอื่นก็อาจเป็นหมิ่นประมาทได้

อย่างไรก็ดี แม้ว่าหนังสือพิมพ์จะไม่ได้แต่งเรื่องขึ้นเอง แต่ฟังเขาเล่ามาถ่ายทอดก็ไม่น่าผิด เช่น บรรณาธิการหนังสือเล่มหนึ่งลงพิมพ์ว่าโจทก์ชมชื่นนางสาว ก. จนถึงแก่ความตาย ตามคำบอกเล่าของพี่ชายผู้ตาย ก็ผิดฐานหมิ่นประมาทจะอ้างว่าฟังคนอื่นเล่ามาได้⁴⁸ นอกจากนี้ การเสนอข่าวของหนังสือพิมพ์พาดพิงไปถึงบุคคลอื่นในเรื่องต่อไปนี้ ศาลถือเสมอว่าเป็นเรื่องหมิ่นประมาท⁴⁹

1. คำกล่าวถึงความประพฤติชั่ว หุจริต หรือต้องโทษทางอาญา
2. คำกล่าวถึงความประพฤติเสื่อมเสียทางประเวณี หรือผิดปกติทางเพศ
3. คำกล่าวถึงฐานะการเงินว่าไม่น่าเชื่อถือ หนี้สินล้นพ้นตัว
4. การตั้งฉายาที่แสดงให้เห็นลักษณะบกพร่องของบุคคลในทางอุปนิสัยไม่ดี

ในทางเพศ

⁴⁸ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 83/2501

⁴⁹ บวรศักดิ์ อุวรรณโณ, "หมิ่นประมาทโดยสื่อมวลชน" ทนายชาวบ้าน ฉบับปฐมฤกษ์ (ตุลาคม 26), หน้า 35

อนึ่ง ถ้าข้อความที่ลงพิมพ์ในหนังสือพิมพ์แม่จะเป็นเรื่องติดต่อกันหลายวันจบ ถ้า
ลงเนื้อความกระต่อนกระแทน เมื่ออ่านข้อความในวันเดียว ข้อความนั้นเป็นหมิ่นประมาท
แม้ว่าข้อความนั้นลงรวบเดียวติดต่อกัน ทำให้เห็นว่าข้อความนั้นไม่เป็นหมิ่นประมาทก็ตาม
การลงข้อความที่เป็นหมิ่นประมาทเช่นนั้น โดยไม่ทำให้เนื้อความกระจางแจ่มชัดเป็น
ความผิดฐานหมิ่นประมาทได้ จะแก้ว่าถ้าอ่านข้อความต่อไปในวันอื่นแล้วไม่เป็นหมิ่นประมาท
ไม่ได้ ในทางกลับกันถ้าข้อความที่กล่าวหรือเขียนไว้ยืดยาว จะหยิบยกตอนใดตอนหนึ่งว่า
เป็นหมิ่นประมาทไม่ได้ ต้องเอาเนื้อความทั้งหมดมา พิจารณาารวมกันไป เพราะความ
บางตอนโดยลำพังให้เข้าใจอย่างหนึ่ง แต่เมื่อรวมกันกับข้อความตอนอื่นอาจจะเข้าใจเป็น
อย่างอื่นได้ แต่ถ้าโฆษณาหนังสือพิมพ์แยกพาดหัวไว้ตอนหนึ่งแยกลงในท้องเรื่องอีกตอนหนึ่ง
ไม่ติดต่อกันศาลก็ชอบที่จะพิจารณาข้อความโดยแยกจากกันได้ เมื่อข้อความที่พาดหัวเป็น
หมิ่นประมาท แม้ในท้องเรื่องไม่เป็นหมิ่นประมาทก็ต้องมีผิด

3.3.2 หลักเกณฑ์การพิจารณาความรับผิดฐานหมิ่นประมาทโดยหนังสือพิมพ์

การเสนอข่าวของหนังสือพิมพ์เป็นการกระทำโดยการโฆษณาด้วยเอกสาร
ดังนั้น ความรับผิดฐานหมิ่นประมาทของหนังสือพิมพ์จึงต้องปรับด้วยประมวลกฎหมายอาญา
มาตรา 328

มาตรา 328⁵⁰ "ถ้าความผิดฐานหมิ่นประมาทได้กระทำโดยการโฆษณาด้วย
เอกสาร ภาพวาด ภาพระบายสี ภาพยนตร์ ภาพหรือตัวอักษรที่ทำให้ปรากฏไม่ว่าด้วย
วิธีใด ๆ แฉกเสียง หรือสิ่งบันทึกเสียง บันทึกภาพ หรือบันทึกอักษร กระทำโดยการ
กระจายเสียง หรือการกระจายภาพ หรือกระทำการป่าวประกาศด้วยวิธีอื่น ผู้กระทำต้อง
ระวางโทษจำคุกไม่เกินสองปี และปรับไม่เกินสองแสนบาท

เมื่อพิจารณาหลักเกณฑ์ความรับผิดตามมาตรานี้จะเห็นได้ว่า ไม่ได้กำหนด

⁵⁰ มาตรา 328 ความเดิมถูกยกเลิกโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวล
กฎหมายอาญา (ฉบับที่ 11) พ.ศ.2535

หลักเกณฑ์ความรับผิดชอบไว้เป็นพิเศษ ไม่ได้ให้ความคุ้มครองหนังสือพิมพ์ในการใช้เสรีภาพในการเสนอข่าว วิพากษ์วิจารณ์ หรือแสดงความคิดเห็นไว้แต่อย่างใด จึงต้องพิจารณาถึงหลักเกณฑ์ความผิดฐานหมิ่นประมาทโดยทั่วไปตามมาตรา 326 และมาตรา 327 กล่าวคือ การเสนอข่าวของหนังสือพิมพ์จะเป็นความผิดฐานหมิ่นประมาท จะต้องเป็นการใส่ความผู้อื่นต่อบุคคลที่สาม โดยประการที่น่าจะทำให้ผู้อื่นนั้นเสียชื่อเสียง ถูกดูหมิ่น หรือถูกเกลียดชัง (มาตรา 326) หรือเป็นการใส่ความผู้ตายต่อบุคคลที่สาม และการใส่ความนั้นน่าจะเป็นเหตุให้คา มารดา คู่สมรส หรือบุตรของผู้ตายเสียชื่อเสียง ถูกดูหมิ่น หรือถูกเกลียดชัง (มาตรา 327) ควญเหตุนี้ หลักเกณฑ์ความรับผิดชอบหมิ่นประมาทของหนังสือพิมพ์จึงเหมือนกับหลักเกณฑ์ความรับผิดชอบหมิ่นประมาทบุคคลธรรมดาทุกประการ การที่หนังสือพิมพ์ลงข้อความหมิ่นประมาทนั้น หนังสือพิมพ์หาได้มีเอกสิทธิ์เป็นพิเศษไปกว่าคนอื่น ๆ ที่ไม่ใช่หนังสือพิมพ์แต่ประการใดเลย⁵¹ หนังสือพิมพ์ไม่มีสิทธิ์ยิ่งไปกว่าบุคคลใดที่จะติชมผู้ใด แต่ถาการโฆษณาในหนังสือพิมพ์เป็นไปทางเคียวที่จะถูกติชมนั้นได้ ข้อความนั้นก็ได้รับยกเว้นในฐานะป้องกันประโยชน์อันชอบควยกฎหมาย⁵² แต่การเสนอข่าวว่าผู้ใดถูกจับฐานลักทรัพย์ อาจทำให้ผู้ถูกจับเสียชื่อเสียง แต่ก็ไม่ห้ามที่จะลงข่าวนี้ในหนังสือพิมพ์⁵³

และเมื่อพิจารณาถึงโทษที่จะลงแก่หนังสือพิมพ์แล้ว จะเห็นได้ว่าร้ายแรงกว่าบุคคลธรรมดา กล่าวคือ มีบทกำหนดโทษสูงกว่าหมิ่นประมาทโดยบุคคลธรรมดา อาจเป็นเพราะว่าการหมิ่นประมาทโดยหนังสือพิมพ์นั้น ทำให้บุคคลผู้ถูกหมิ่นประมาทเสียหายต่อชื่อเสียง

⁵¹ จิตติ ทิงศภทิพย์, คำอธิบายประมวลกฎหมายอาญา ภาค 2 ตอนที่ 2 และภาค 3, หนา 2238

⁵² Manual of German Law, Vol.II 1st Ed. Foreign Office, Great Britain (London : Her Majesty's Stationery Office, 1952), p.106

⁵³ จิตติ ทิงศภทิพย์, คำอธิบายประมวลกฎหมายอาญา ภาค 2 ตอนที่ 2 และภาค 3, หนา 2238 - 2239

ได้มากกว่าบุคคลธรรมดา ทั้งนี้เพราะ การหมิ่นประมาทโดยหนังสือพิมพ์ ข้อความที่หมิ่นประมาทเผยแพร่สู่คนจำนวนมากและกว้างไกล จึงมีความร้ายแรงกว่าการหมิ่นประมาทโดยบุคคลธรรมดา ยิ่งไปกว่านั้น ตามพระราชบัญญัติการพิมพ์ พ.ศ. 2484 มาตรา 48 ยังบัญญัติให้ ผู้ประพันธ์ และบรรณาธิการ ผู้พิมพ์ผู้โฆษณารับผิดชอบในข้อความหมิ่นประมาท ที่ลงในหนังสือพิมพ์ด้วย อย่างไรก็ตาม เจ้าของหนังสือพิมพ์หากต้องร่วมรับผิดชอบด้วยไม่ หากเจ้าของหนังสือพิมพ์มิได้กระทำการอันใดอันเป็นการร่วมกับบรรณาธิการกระทำความผิด⁵⁴

อย่างไรก็ตาม เมื่อศาลได้พิพากษาลงโทษไปแล้ว ถ้าศาลเห็นว่าผู้กระทำความผิด ได้กระทำความผิดโดยอาศัยโอกาสจากการประกอบอาชีพหรือวิชาชีพ หรือเนื่องจากการประกอบอาชีพหรือวิชาชีพ และเห็นว่าหากผู้นั้นประกอบอาชีพหรือวิชาชีพนั้นต่อไป อาจจะกระทำความผิดเช่นนั้นขึ้นอีก ศาลอาจสั่งให้ใช้วิธีการเพื่อความปลอดภัย โดยการห้ามการประกอบอาชีพหรือวิชาชีพหนังสือพิมพ์ก็ได้⁵⁵

จากหลักเกณฑ์ที่กล่าวมาแล้วจะเห็นได้ว่า หลักเกณฑ์ความรับผิดชอบของหนังสือพิมพ์ เป็นเช่นเดียวกับหลักเกณฑ์ความรับผิดชอบของบุคคลธรรมดา แต่บทลงโทษหนังสือพิมพ์นั้น สูงกว่าบุคคลธรรมดา และอาจมีผู้รับผิดชอบฐานหมิ่นประมาทได้โดยไม่ได้เป็นผู้กระทำความผิดตามพระราชบัญญัติการพิมพ์ พ.ศ. 2484 มาตรา 48 และหนังสือพิมพ์ไม่ได้รับความคุ้มครองในความผิดฐานหมิ่นประมาทมากกว่าบุคคลธรรมดา

3.4 ความผิดฐานหมิ่นประมาทกับหนังสือพิมพ์ในต่างประเทศ

3.4.1 ความผิดฐานหมิ่นประมาทกับหนังสือพิมพ์ในประเทศสหรัฐอเมริกา

เป็นที่ทราบกันอยู่แล้วว่า เสรีภาพเป็นสิ่งที่ความคุ้มกับชาวอเมริกันมาเป็นเวลาช้านาน และเสรีภาพนี้เองที่เป็นเหตุผลประการสำคัญที่ทำให้บรรพบุรุษของชาวอเมริกัน

⁵⁴ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1366/2506

⁵⁵ ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 50

อพยพแยกตัวออกมาจากประเทศอังกฤษ ในระหว่างที่สหรัฐอเมริกายังเป็นอาณานิคมของอังกฤษอยู่ ใ้ปรากฏหลักฐานของการนำเอาความรับผิดชอบทางอาชญาฐานหมิ่นประมาทมาใช้และได้นำมาใช้กับหนังสือพิมพ์ด้วย แต่หลักเกณฑ์ในเรื่อง "ความจริง" ยังไม่สามารถยกขึ้นมาเป็นข้อต่อสู้ได้ ลูกขุนมีสิทธิพิจารณาเพียงข้อเท็จจริงที่ว่า หนังสือพิมพ์ได้มีการพิมพ์ข้อความที่อ้างว่าหมิ่นประมาทจริงหรือไม่ ถ้าใดความว่าจำเลย (หนังสือพิมพ์) พิมพ์ข้อความเช่นนั้นจริง ก็จะต้องรับโทษแก่นักกฎหมาย นักการศึกษา และนักปรัชญาชาวอเมริกันได้เพียรพยายามอย่างยิ่งที่จะให้ประชาชนมีเสรีภาพในการตีพิมพ์รัฐบาลของตนมากขึ้น

หลังจากประเทศสหรัฐอเมริกาได้ประกาศตนเป็นเอกราชสำเร็จ เมื่อวันที่ 4 กรกฎาคม ค.ศ. 1776 ความเพียรพยายามของคนอเมริกัน เกี่ยวกับเสรีภาพของประชาชน ได้รับผลสำเร็จอย่างงดงาม ได้มีการร่างรัฐธรรมนูญเสนอต่อมลรัฐต่าง ๆ เพื่อให้สัตยาบันจนถึง ค.ศ. 1789 จึงได้รับสัตยาบันจากมลรัฐต่าง ๆ ครบถ้วน และรัฐธรรมนูญมีผลใช้บังคับในเคอเนนนาคม ค.ศ. 1789 เป็นต้นไป รัฐธรรมนูญสหรัฐมีบทบัญญัติเพียง 24 มาตรา นับตั้งแต่มีการใช้บังคับมาได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญเป็นระยะ จนถึงปัจจุบันมีรัฐธรรมนูญฉบับแก้ไขเพิ่มเติมรวม 25 ฉบับด้วยกัน ย้อนกลับไปพิจารณาในช่วงเวลาที่ได้มีการประกาศเอกราชใหม่ ๆ ในช่วงเวลานั้น ประชาชนอเมริกันเริ่มมีความรู้สึกกว่ารัฐบาลหรือผู้ปกครองแผ่นดินมิใช่เป็นนายของตนอีกต่อไป ประชาชนชาวอเมริกันเท่านั้นที่ทำหน้าที่ดำเนินวิถีชีวิตทางการเมือง และการปกครอง เพื่อให้บรรลุถึงความมุ่งหมายที่กำหนดไว้ รัฐบาลหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐมีฐานะเป็นเพียงตัวแทนของประชาชนได้มีการยกบทบาทของสื่อมวลชนประเภทหนังสือพิมพ์ให้สูงขึ้น เพราะชาวอเมริกันถือว่า หนังสือพิมพ์เป็นเครื่องมือสำคัญที่ช่วยให้เขารู้เรื่องของรัฐบาล ตลอดจนรู้ข่าวสารที่สาธารณชนควรสนใจ และภารกิจที่สำคัญประการหนึ่งของแต่ละมลรัฐ หลังจากประกาศเอกราชของสหรัฐแล้วก็คือ การรับรองความเป็นอิสระของหนังสือพิมพ์ โดยต่างมลรัฐต่างก็บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญของตน เช่น รัฐธรรมนูญของรัฐแมสซาชูเซตส์ มาตรา 16 ส่วนที่ 17⁵⁶

⁵⁶ Article 16, Section 17 provided that "The liberty of the press is essential to the security of the freedom and that it ought not, therefore, to be restrained"

อย่างไรก็ดี แม้ว่าเสรีภาพของหนังสือพิมพ์จะได้รับรองจากประชาชนและรัฐบาลสหรัฐอเมริกาแล้วก็ตาม แต่ในช่วงปี ค.ศ.1789 หนังสือพิมพ์ในประเทศสหรัฐอเมริกาก็ได้พบกับมรสุมใหญ่ในการปฏิบัติหน้าที่เสนอข่าวต่อประชาชนระยะหนึ่งกล่าวคือ ในช่วงปี ค.ศ.1789 สภา Congress ของรัฐบาลสหรัฐอเมริกาได้ออกกฎหมายฉบับหนึ่งชื่อ " Seditious Act of 1798 " เนื้อหาของกฎหมายฉบับนี้มีลักษณะเป็นเครื่องมือของรัฐบาลที่จะลงโทษผู้เขียน หรือผู้พิมพ์ ผู้โฆษณา ค้ายขอความอันเป็นเท็จ หรือยุยงส่งเสริมให้เกิดความเกลียดชัง กระด้างกระเดื่องต่อรัฐบาล สภา Congress หรือประธานาธิบดี กฎหมายฉบับนี้ถือว่าเป็นอุปสรรคที่กักกันเสรีภาพของหนังสือพิมพ์ และประชาชนในอันที่จะติชมรัฐบาลของตน

อย่างไรก็ตามกฎหมายฉบับนี้ก็ยังมีข้ออยู่บางข้อคือ กฎหมายฉบับนี้ได้วางหลักเรื่อง "ความจริง" ที่จะยกขึ้นเป็นข้อต่อสู้คดีได้ ลูกขุนได้รับมอบอำนาจให้พิจารณาทั้งปัญหาข้อเท็จจริง และข้อกฎหมายภายใต้คำแนะนำของศาล ความอ่อนคลายของกฎหมายที่ยอมให้จำเลยยกเอา "ความจริง" ขึ้นเป็นข้อต่อสู้คดีกลายเป็น Common Law ในคดีหมิ่นประมาท ตามกฎหมายอเมริกันนับตั้งแต่ปี ค.ศ.1798 เป็นต้นมา ส่วน "Seditious Act of 1798 นั้น ได้รับการโต้แย้งจากชาวอเมริกันผู้รักเสรีภาพ อิศรภาพอย่างรุนแรง"⁵⁷

เมื่อประธานาธิบดีเจฟเฟอร์สัน ได้เข้าดำรงตำแหน่งในปี ค.ศ.1801 กฎหมายฉบับนี้ก็กลืนสภาพบังคับลง ประชาชนชาวอเมริกันต่างพากันปิติยินดี มีการติชมกันได้เสรีมากขึ้น โดยเฉพาะการเขียนติชมรัฐบาลโดยหนังสือพิมพ์เป็นไปได้อย่างกว้างขวาง เจ้าหน้าที่ของรัฐบาลเริ่มเรียนรู้ และคุ้นเคยต่อการติชม... หนังสือพิมพ์มีสิทธิปกครองตนเอง ชื่อเสียงและเกียรติคุณทั้งหลายนั้น นักปรัชญาทางเศรษฐกิจของอเมริกาได้ยกเลิกการถือเกียรติยศแบบเจ้าขุนมูลนายของเจ้านายในยุโรป และกลับถือว่า ชื่อเสียงเกียรติคุณเป็นทรัพย์สินชนิดหนึ่งซึ่งสามารถซื้อขายกันได้ (marchantable asset) หากใครก็ตามทำให้ชื่อเสียงได้รับ

⁵⁷Kelly, Criminal "Libel and Free Speech", 6 Kan. L.R.Rev. p.314 - 5 (1957 - 8)

ความเสียหาย การฟ้องร้องเรียกค่าสินไหมทดแทนในทางแพ่ง ย่อมเป็นการขัดเซยที่
เพียงพอ⁵⁸

ในปัจจุบัน รัฐธรรมนูญของประเทศสหรัฐอเมริกาได้รับรอง และคุ้มครองสิทธิใน
การเสนอข่าวสารของหนังสือพิมพ์ไว้ในรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 1 ซึ่งบัญญัติว่า
"รัฐสภา จะต้องไม่ตรากฎหมายใด ๆ อันเกี่ยวกับการก่อตั้งศาสนา หรือห้ามการแสดงออก
โดยอิสระทางศาสนา หรือจำกัดหรือรณเสรีภาพของการแสดงออก ความคิดเห็นของ
หนังสือพิมพ์ รวมทั้งสิทธิของประชาชนที่จะประชุมอย่างสงบ เพื่อที่จะร้องเรียนต่อรัฐบาล
ให้จัดการแก้ไขความเดือดร้อน"⁵⁹ การรับรองเสรีภาพของหนังสือพิมพ์ไว้ในรัฐธรรมนูญ
แก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 1 นี้ เห็นได้ชัดว่า เสรีภาพของหนังสือพิมพ์มีความสำคัญมีความสำคัญ
ต่อระบอบการปกครองประชาธิปไตยอย่างยิ่งนั่นเอง แต่ก็มีผู้สงสัยว่า บทแก้ไขเพิ่มเติม
ข้างต้นนี้เป็นบทรับรองเสรีภาพของหนังสือพิมพ์อย่างเด็ดขาดหรือไม่ (absolute freedom)
กล่าวคือ หนังสือพิมพ์มีเสรีภาพโดยเต็มที่ในอันที่จะเสนอข่าว และวิพากษ์วิจารณ์ใด ๆ ได้
เสมอไปหรือไม่ ปัญหาดังกล่าวทางฝ่ายหนังสือพิมพ์มักจะตอบไปในทางที่ยืนยันว่าเป็นเสรีภาพ
ที่สมบูรณ์ โดยหนังสือพิมพ์มีเสรีภาพที่จะพิมพ์โฆษณาข่าวที่ตนเห็นว่าเหมาะสม (all the
news that fit to print) เพื่อประโยชน์โดยตรงต่อประชาชน เป็นความจริง
ที่ว่าศาลสูงแห่งสหรัฐอเมริกาได้แสดงความคิดเห็นคล้ายกับเสรีภาพของหนังสือพิมพ์ ในการ
เสนอข่าวที่ตนเห็นว่าสมควร แต่ก็มีความเห็นต่อไปว่า เสรีภาพดังกล่าวมิใช่เสรีภาพที่
หนังสือพิมพ์จะมีอยู่โดยเด็ดขาด ปราศจากการควบคุมจากทางใดทางหนึ่ง ในปี ค.ศ.1942
ศาลสูงสหรัฐ ได้พิพากษาโดยมติเอกฉันท์ในคดี *Chaplinsky V. New Hampshire*⁶⁰
ว่า "คำพู่กันยงให้เกิดการต่อสู้กัน" (Fighting words) ไม่ใช่คำพู่กันที่จะได้รับ

⁵⁸ Ibid, p. 316 - 317

⁵⁹ First Amendment "Congress shall make no law...
abridging the freedom of the press"

⁶⁰ *Chaplinsky V. New Hampshire*, 315, U.S.568 (1942)

ความคุ้มครองตามกฎหมาย ที่เป็นเช่นนี้เพราะเหตุจูงใจในการพูดดังกล่าวไม่ใช่เป็นเรื่องสื่อสารกันในทางความคิด แต่เป็นเรื่องระบายอารมณ์กันมากกว่า ฉะนั้น จุดประสงค์ของการพูดจึงไม่ใช่เป็นการโน้มน้าวจิตใจ แต่เป็นความตั้งใจที่จะทำร้ายความรู้สึกของผู้ฟัง โดยนัยเช่นนี้ ศาลจึงตีความว่า ข้อความหมิ่นประมาท มีลักษณะเช่นเดียวกับคำยุยงให้เกิดการต่อสู้กันนั่นเอง ซึ่งมีผลให้ข้อความที่หมิ่นประมาทนั้นไม่ได้รับความคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญ ตั้งแต่ต้นมาหมิ่นประมาทก็เป็นขอบเขตจำกัดเสรีภาพของหนังสือพิมพ์อีกประการหนึ่ง

เหตุผลอีกประการหนึ่งที่หนังสือพิมพ์จะต้องรับผิดชอบหมิ่นประมาทก็คือเหตุผลที่ว่า "เป็นความจริงที่หนังสือพิมพ์มีเสรีภาพในการเสนอข่าวสาร แต่เสรีภาพนี้ไม่อาจให้ไปล่วงละเมิดในเรื่องส่วนตัวของบุคคลอื่น (Right of privacy) ซึ่งเป็นสิทธิที่ได้รับความคุ้มครองจากรัฐธรรมนูญเช่นเดียวกัน"

หนังสือพิมพ์ในประเทศสหรัฐอเมริกา อาจต้องรับผิดชอบในคดีหมิ่นประมาทได้ ใน 2 กรณี ที่จะกล่าวต่อไปนี้

กรณีที่ 1 การเสนอข่าววิพากษ์วิจารณ์เกี่ยวกับการบริหารงานของรัฐบาล โดยตรง รวมทั้งการเสนอข่าวในส่วนที่เกี่ยวข้องกับตัวเจ้าพนักงานของรัฐ (public officials) ในการปฏิบัติหน้าที่ตามอำนาจหน้าที่

กรณีที่ 2 การเสนอข่าวเกี่ยวกับเอกชนทั่วไป ซึ่งต้องแยกพิจารณาถึงการเสนอข่าวออกเป็น "ชาวสาธารณชนบุคคล (public figures) และการเสนอข่าวเกี่ยวกับบุคคลธรรมดา (private individuals)"

กรณีที่ 1 การเสนอข่าววิพากษ์วิจารณ์เกี่ยวกับการบริหารงานของรัฐบาล และเสนอข่าวเกี่ยวกับเจ้าพนักงานของรัฐ (public officials) ในการปฏิบัติตามอำนาจหน้าที่ เป็นเรื่องหนังสือพิมพ์เข้าไปควบคุมการปฏิบัติงานเจ้าพนักงานของรัฐ อำนาจดังกล่าวถือว่าได้สืบทอดมาจากอำนาจของประชาชน ในฐานะที่ประชาชนเป็นเจ้าของอำนาจอปกรองประเทศ ฉะนั้น ประชาชนย่อมมีสิทธิที่จะทราบความเป็นไปในการปฏิบัติงานของบุคคลที่ตนมอบให้ไปใช้อำนาจแทนตน หนังสือพิมพ์จึงถือได้ว่าเป็นผู้ใช้อำนาจสอดส่องการบริหารราชการ

บ้านเมืองในส่วนนี้แทนประชาชน⁶¹ แต่หนังสือพิมพ์ก็มีอาชีพอ่านงานนี้โดยปราศจากขอบเขตการควบคุม เพราะหนังสือพิมพ์ยังคงรับผิดชอบปริมาณได้เช่นกัน ถ้าปรากฏว่าหนังสือพิมพ์ได้ลงพิมพ์ข้อความโดยมีเจตนาร้าย (actual malice) กล่าวคือ มุ่งจะให้พนักงานเสียชื่อเสียง โดยพิมพ์ข้อความที่รู้อยู่แล้วว่าผิด หรือลงพิมพ์โดยมิได้สนใจใยดีว่าข้อความนั้นจะเป็นความผิดหรือไม่ (reckless disregard of truth) อย่างไรก็ตาม ไม่ใช่เฉพาะข้อความดังกล่าวจะเป็นข้อเท็จแต่เพียงอย่างเดียวเท่านั้น ข้อเท็จจริงที่จะเป็นความผิดฐานหมิ่นประมาทของประกอบควยว่า หนังสือพิมพ์รู้ว่าข้อความนั้นเป็นเท็จ หรือลงพิมพ์โฆษณาโดยไม่ใส่ใจว่าข้อความนั้นเป็นเท็จหรือไม่ กล่าวคือหนังสือพิมพ์ตั้งใจจะก่อให้เกิดความเสียหายแก่ชื่อเสียงเกียรติยศของเจ้าพนักงานนั้น ๆ นั้นเอง⁶² ดังนั้น ถ้าปรากฏว่าข้อความที่ทางหนังสือพิมพ์ลงพิมพ์นั้นเป็นความจริง และก่อให้เกิดความเสียหายต่อการบริหารงานของรัฐบาล หรือเจ้าพนักงานของรัฐแล้ว หนังสือพิมพ์สามารถยกขึ้นเป็นข้อแก้ตัวว่าไม่ต้องรับผิดชอบ (Truth is absolute defence)

คดี New York Times V. Sullivan⁶³ ซึ่งศาลได้วางหลักเกณฑ์ไว้ว่า "การโต้เถียงในประเด็นที่เกี่ยวกับสาธารณประโยชน์ สมควรที่จะได้เปิดโอกาสให้ถกเถียงกันได้อย่างกว้างขวาง เอาจริงเอาจัง ส่วนเมื่อวิจารณ์ถกเถียงแล้วจะก่อให้เกิดความกระอักกระอ่วนใจ หรือกระทบกระทั่งโดยตรงต่อรัฐบาล หรือเจ้าพนักงานของรัฐ ก็นับได้ว่าเป็นสิ่งที่ไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ ยิ่งกว่านั้นข้อวิจารณ์ถกเถียงนั้น ย่อมได้รับความคุ้มครองตลอดไป แม้ว่าจะเกิดผลเป็นการทำลายชื่อเสียงของเจ้าพนักงานผู้หนึ่งผู้ใดก็ตาม

หลักที่ได้มาจากคดี New York Times V. Sullivan นี้ ต่อมาเรียกกันสั้น ๆ ว่า "The Times Standard" ถือว่าเป็นหลักเกณฑ์ที่จำกัดสิทธิของเจ้าพนักงานของรัฐในการปฏิบัติตามอำนาจหน้าที่ โดยปราศจากสายตาสอดส่องของหนังสือพิมพ์ และ

⁶¹ A Statement of Principles, American Society of Newspaper Editors in the Bulletin Nov. Dec. 1975, p.23

⁶² Texas Law Review 422(1975), "Libel and Self Censorship", p.471

⁶³ New York Times V. Sullivan 376 U.S.254 (1964)

ในขณะเดียวกัน " The Times Standard " นี้ก็ขยายขอบเขตความคุ้มครองให้แก่หนังสือพิมพ์ที่จะไม่ต้องรับผิดชอบในเรื่องหมิ่นประมาทให้กว้างขวางออกไป

คดีที่ปรากฏให้เห็นชัดถึงหลักเกณฑ์ในการคุ้มครองหนังสือพิมพ์จากความผิดฐานหมิ่นประมาท คือ ในคดี Garrison V. Louisiana⁶⁴ ซึ่งเป็นคดีอาญา ศาลไควงหลักไว้ว่า " ผู้พูดความจริงย่อมได้รับความคุ้มครองตามบทบัญญัติรัฐธรรมนูญ แก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 1 (First Amendment) แม้ว่าคำพูดนั้นจะทำให้ผู้อื่นเสียชื่อเสียงก็ตาม เฉพาะข้อความอันเป็นเท็จเท่านั้นที่ผู้พูดจะต้องรับผิดชอบตามกฎหมาย ที่เป็นดังนี้เพราะรัฐธรรมนูญมิได้ขยายความคุ้มครองไปถึงข้อความเท็จ ด้วยเหตุผลที่ว่า เมื่อเป็นข้อความเท็จเสียแล้ว ก็มิได้ก่อให้เกิดประโยชน์แก่บุคคลทั้งหลายที่จะได้รับรู้หรือรับฟัง"

กรณีที่ 2 หลังจากที่ศาลสูงสุดไควงหลัก "The Times Standard" ไว้ในคดี New York Times V. Sullivan แล้ว ศาลสูงสุดได้ขยายหลักเกณฑ์ดังกล่าวให้ครอบคลุมไปถึงความรับผิดฐานหมิ่นประมาทสาธารณบุคคล (Public figures) เป็นโจทก์ฟ้องหนังสือพิมพ์ด้วย⁶⁵ ก่อนจะกล่าวถึงหลักเกณฑ์นี้ จำต้องทราบเสียก่อนว่า " สาธารณบุคคล" คือใคร สาธารณบุคคลคือ บุคคลที่แสดงออกโดยสมัครใจอย่างแข็งขันหรือโดยปริยาย นำตัวเองเข้ามาอยู่ในสายตาของสาธารณชนทั่วไป บุคคลเหล่านี้ถือได้ว่าได้สละสิทธิที่จะดำเนินชีวิตโดยปราศจากความสังเกตสอดส่องของหนังสือพิมพ์ ตัวอย่างของบุคคลที่ถือว่าเป็นสาธารณบุคคลได้แก่ ผู้นำเรียกร้องทางการเมือง คารากาพยนตร์ คาราโทรทัศน์ นักกีฬา นักฟุตบอล นักมวยผู้มีชื่อในวงสังคม รวมตลอดไปถึงบุคคลที่มีความเด่น และเป็นที่รู้จักกันทั่วไปในวงการต่าง ๆ

อย่างไรก็ตาม อาจมีสาธารณบุคคลบางคนที่ทำให้ตนเองอยู่ในสายตาของสังคมเพื่อเหตุการณ์เฉพาะเรื่อง หรือเฉพาะเวลาอันมีกำหนดจำกัด บุคคลเหล่านี้ก็จะมีสภาพเป็นสาธารณบุคคลเพียงเฉพาะในเรื่องหรือระยะเวลาดังกล่าวเท่านั้น ในขณะเดียวกันบุคคลในครอบครัวของสาธารณบุคคลเหล่านี้อาจถูกพิจารณาว่าเป็นสาธารณบุคคลได้ เช่นเดียวกัน

⁶⁴Garrison V. Louisiana 379 U.S.64 (1964)

⁶⁵Curtis Publishing Co. V. Butts and Associated Press V. Walker 388. U.S.130 (1967)

เหตุผลที่กฎหมายในเรื่องหมิ่นประมาทให้ความสำคัญคุ้มครองหนังสือพิมพ์ ในกรณีนี้ กล่าวถึงสาธารณชนบุคคลตามความเป็นจริงก็เนื่องมาจาก หลักเกณฑ์ว่าความสำคัญของข่าวสารที่ประชาชนควรรู้ มิได้มีเฉพาะแต่ในทางการเมืองแค่นั้นเพียงอย่างเดียว การที่จะได้รับรู้ในเรื่องอื่น ๆ อันปรากฏหมุนเวียนอยู่ในสังคม ล้วนแต่มีประโยชน์แก่การแสวงหาความรู้ความเข้าใจ รวมทั้งความบันเทิงแก่ประชาชนทั้งสิ้น จึงสรุปได้ว่าปัจจุบันสิทธิของสาธารณชนย่อมถูกจำกัดให้แคบลง แต่สิทธิของประชาชนที่จะแสวงหา ความรู้ ความจริง และความบันเทิง จากข่าวสารในหนังสือพิมพ์ย่อมมีมากขึ้น แต่อาจขอความที่หนังสือพิมพ์เสนอขานั้น เป็นข้อความเท็จ หนังสือพิมพ์ก็ยังคงต้องรับผิดชอบหมิ่นประมาทเช่นกัน

สำหรับบุคคลธรรมดา (Private Individuals) นั้น ความรับผิดชอบของหนังสือพิมพ์ต่อบุคคลธรรมดาจะมีลักษณะตรงกันข้าม กล่าวคือ บุคคลธรรมดาอาจมีสิทธิในเรื่องอื่น เป็นลักษณะส่วนตัวของเขา สิทธินี้จึงมีอยู่เหนือเสรีภาพของหนังสือพิมพ์ในการเสนอข่าว ทั้งนี้เพราะ หลักเกณฑ์สำคัญประการหนึ่งของการอยู่ร่วมกันในสังคมอเมริกัน คือ การเคารพซึ่งสิทธิส่วนตัวของกันและกัน ประชาชนทั้งหลายต่างก็ไม่มีสิทธิที่เข้าไปสอดรู้ในเรื่องของประชาชนคนอื่น เมื่อประชาชนโดยทั่วไปไม่มีสิทธินี้เสียแล้ว หนังสือพิมพ์ซึ่งเป็นเพียงตัวกลางสืบทอดอำนาจในการเสนอข่าวมาจากประชาชน จึงย่อมไม่มีสิทธิเข้าไปล่วงรู้เรื่องราวของบุคคลธรรมดาไปควย ดังนั้นหนังสือพิมพ์ย่อมไม่มีสิทธิเสนอข่าวเกี่ยวกับเรื่องส่วนตัวของบุคคลหนึ่งบุคคลใด โดยที่บุคคลนั้นไม่ยินยอมควย หากการกระทำดังกล่าว หนังสือพิมพ์อาจมีความผิดในส่วนของ "สิทธิในเรื่องส่วนตัว" (Right of privacy) และถ้าเรื่อง หรือข้อความที่เสนอนั้นไม่ตรงต่อความเป็นจริงควยแล้ว หนังสือพิมพ์ก็จะต้องรับผิดชอบหมิ่นประมาทอีกควย

กรณีที่ดีว่าเป็นการล่วงละเมิดใน "สิทธิในเรื่องส่วนตัว" (Right of Privacy) ได้แก่

(ก) การล่วงละเมิดคือชีวิตส่วนตัวของผู้อื่น เช่น ลักลอบฟังการสนทนา คักฟังการสนทนาทางโทรศัพท์ ศาลสหรัฐถือเป็นบรรทัดฐานตลอดมาว่า เป็นการใช่วิธีอันมิชอบในการแสวงหาข่าวสาร ถือว่าเป็นมูลฟ้อง เรียกค่าเสียหายได้

(ข) การเปิดเผยเรื่องส่วนตัวของผู้อื่นต่อสาธารณะ กรณีนี้เป็นการเผยแพร่ความจริง แต่เป็นเรื่องส่วนตัวที่ก่อให้เกิดความอับอายแก่บุคคลโดยเจาะจงตัว

(ค) การเผยแพร่เรื่องราวส่วนตัวอันเป็นเท็จ กรณีนี้มีความใกล้เคียงกับการหมิ่นประมาทในแง่ที่ว่า มีความเท็จเข้ามาเกี่ยวข้องเหมือนกัน แต่ขอแตกต่างที่สำคัญคือ ความเท็จในเรื่องกระทำความผิดคือ "สิทธิส่วนตัว" นี้ เป็นความเท็จที่ไม่ถึงขั้นทำให้เสียหายแก่ชื่อเสียง แต่สำหรับกรณีหมิ่นประมาทแล้วจะต้องเป็นความเท็จที่ทำให้เสียชื่อเสียง

(ง) การแสวงหาประโยชน์จากรื่องส่วนตัว เป็นเรื่องของการใช้ชื่อหรือภาพของบุคคล เพื่อประโยชน์ทางการค้ากับโฆษณา โดยมิได้รับความยินยอมชัดแจ้งหรือปริยายจากบุคคลนั้น การกระทำดังกล่าวถือว่าเป็นการล่วงละเมิดต่อ "สิทธิในเรื่องส่วนตัว" ใด⁶⁶

3.4.2 ความผิดฐานหมิ่นประมาทกับหนังสือพิมพ์ในประเทศอังกฤษ

ย้อนกลับไปดูประวัติศาสตร์ของกฎหมายอังกฤษแล้วจะพบว่า บุคคลที่ใส่ความผู้อื่นควยขอความเป็นเท็จ ยอมรับว่ากระทำบาปอย่างร้ายแรง "Church Court" (ศาลฝ่ายศาสนจักร) มีอำนาจลงโทษผู้นั้นโดยให้ผู้นั้นทำพิธีสารภาพผิดในโบสถ์ รวมทั้งขอขมาต่อผู้เสียหายควย⁶⁷ ศาลจะเขาไปมีบทบาทไคนอย และหากค่ากล่าวเท็จนั้นได้

⁶⁶Geoffrey Robertson & Andrew G.L. Nicol, Media Law : The Rights of Journalists and Broadcasters, (London : Oyez Longman Publishing Ltd. 1984, p.453

⁶⁷Vear, "History and Theory of Defamation", 3 Col. Law Rev, 1930, p.550 - 551

กระทำในสาธารณสถาน การสารภาพผิด และการขอขมาที่ต่อกระทำในสาธารณสถานด้วย

การที่ " Church Court " เข้ามามีอำนาจเกี่ยวกับคดีใส่ความผู้อื่นด้วย
 ขอความเท็จนั้นก็เนื่องมาจาก กษัตริย์ William The Conqueror ในปี 1066
 ได้ทรงมีพระบรมราชโองการให้แยกศาลออกเป็น ศาลฝ่ายศาสนจักร และฝ่ายอาณาจักร
 โดยที่ศาลฝ่ายอาณาจักรทำหน้าที่รับผิดชอบคดีต่าง ๆ โดยทั่วไป ส่วนศาลศาสนจักรรับผิดชอบ
 เฉพาะคดีที่เกี่ยวข้องกับศีลธรรมจรรยา (Canon Law) เท่านั้น และประเทศอังกฤษก็
 ถือว่า คดีเกี่ยวกับการใส่ความผู้อื่นด้วยขอความเท็จนั้น เป็นคดีที่เกี่ยวข้องกับศีลธรรมจรรยา
 ประเภทหนึ่ง แต่เนื่องจากศาลศาสนจักรไม่ประสบผลสำเร็จมากนักในการดำเนินงาน จึง
 ถูกยกเลิกไปใน ค.ศ.1855⁶⁸

ก่อนที่ " Church Court " จะถูกยกเลิกไป ศาลฝ่ายอาณาจักรก็ได้รับ
 มอบหมายให้อำนาจชำระคดีหมิ่นประมาทที่กระทำต่อ ข้าราชการบริวาร และเจ้าขุนมูลนาย มา
 ตั้งแต่ ค.ศ.1275 และในปี ค.ศ.1275 นี้เอง ที่ประเทศอังกฤษได้บัญญัติกฎหมายชื่อว่า
 " Slander of the Magnates " ออกมาใช้ จุดประสงค์ของการบัญญัติกฎหมาย
 ฉบับนี้ขึ้นมาก็เพื่อลงโทษการหมิ่นประมาท หรือการกล่าวร้ายป้ายสีเจ้าขุนมูลนายในทางการเมือง
 (political scandal) และเพื่อให้ผู้เสียหายได้รับการชดเชยค่าเงินสินไหมทดแทน
 ในทางแพ่งกฎหมายฉบับนี้ " The Court of Star Chamber " เป็นศาลที่มี
 อำนาจพิจารณาพิพากษาแต่เพียงผู้เดียว ถือได้ว่าเป็นกฎหมายฉบับแรกที่บัญญัติโทษทางอาญา
 เพื่อลงแก่ผู้หมิ่นผู้โฆษณา ขอความอันเป็นหมิ่นประมาทเจ้าขุนมูลนาย⁶⁹ แต่เนื่องจาก
 " Slander of the Magnates " มีเนื้อหาที่แคบเกินไปคือ ไม่เปิดโอกาสให้เอกชน
 ได้รับความเสียหายต่อชื่อเสียงเกียรติคุณ ทำให้ศาลฝ่าย

⁶⁸Donnelly, "History of Defamation", Wis, Law Rev.(1942)

⁶⁹Ibid.

อาณาจักรของพระเจ้าแผ่นดินจำเป็นต้องคัดแปลงนำเอากฎหมายโรมันมาใช้ กฎหมายโรมันถือว่าการหมิ่นประมาทมีสภาพเป็นความผิดทางอาญา และความผิดกึ่งอาญา (Criminal and quasi - criminal) ผู้เสียหายมีสิทธิได้รับค่าสินไหมทดแทนในทางแพ่งตามความร้ายแรงของรูปคดี⁷⁰ จากการให้คำเสียหายในทางแพ่งแก่เอกชนเช่นนี้ ประชาชนชาวอังกฤษต่างพากันพึงพอใจที่ศาลช่วยปกป้องเกียรติยศชื่อเสียงของพวกเขาอย่างมาก และในที่สุดคดีหมิ่นประมาทก็กลายเป็นความรับผิดชอบทางแพ่งต่อเอกชน ตามกฎหมาย Common Law ตั้งแต่ปี ค.ศ.1535 เป็นต้นมา⁷¹

ในขณะที่ประชาชนชาวอังกฤษกำลังพอใจกับการชดเชยค่าเสียหายทางแพ่งในกรณีหมิ่นประมาทอยู่นั้น หลักเกณฑ์ทางอาญาเกี่ยวกับความผิดฐานหมิ่นประมาท ในกรณีพิมพ์ข้อความอันเป็นหมิ่นประมาทระหว่างเอกชนต่อเอกชน หรือเอกชนต่อรัฐ ยังไม่สมบูรณ์พอที่จะรักษาความสงบเรียบร้อย และความมั่นคงของรัฐได้ ดังนั้น " Court of Star Chamber " จึงต้องขยายอำนาจทางอาญาของตนไปครอบคลุมถึงเรื่องเหล่านี้ ผลที่ตามมาก็คือ หนังสือพิมพ์ถูกเซ็นเซอร์ และถูกลงโทษอย่างหนัก

ในปี ค.ศ.1606 ได้มีคำพิพากษาจาก " Court of Star Chamber " ว่า " การพิมพ์การโฆษณาใส่ความผู้อื่นไม่ว่าจะเป็นบุคคลธรรมดา ข้าราชการ ขุนนาง ข้าราชการความสงบเรียบร้อยของสังคม และเป็นภัยต่อความมั่นคงของรัฐ ผู้กระทำความผิดจะต้องรับโทษ และโทษที่จะลงแก่ผู้กระทำความผิดนั้น ก็ไม่จำกัดค่านึงถึงฐานะของบุคคลที่ถูกหมิ่นประมาท ทั้งนี้ต้องคำนึงควยว่าข้อความที่หมิ่นประมาทนั้นเป็นความจริง หรือความจริง ดังนั้นจึงเห็นได้ว่า คำพิพากษาของ " Court of Star Chamber " จึงถือว่าการวางหลักกฎหมายในเรื่องหมิ่นประมาท ซึ่งเกิดจากการพิมพ์การโฆษณาอย่างเป็นทางการ

⁷⁰Riesman, "Democracy and Defamation", 42 Col. Law Rev.

(1942), p.134 - 135

⁷¹Kelly, "Criminal Libel and Free Speech", 6 Kan. Law Rev.

(1957 - 8), p.228 - 229

ทางการ ครั้งแรก⁷²

ต่อมาในปี ค.ศ.1641 " Court of Star Chamber " ได้ถูกยกเลิกไป และการออกใบอนุญาตแก่ผู้พิมพ์ก็ การเซ็นเซอร์หนังสือพิมพ์ก็ ได้สิ้นสุดลงในปี ค.ศ.1765 แต่สำหรับหลัก " The greater the truth, the greater the libel" (ยิ่งจริง ยิ่งหมิ่นประมาท) นั้น ยังคงใช้อยู่ในศาล Common Law ของอังกฤษตลอดไป จนถึงศตวรรษที่ 18 ในตอนกลางศตวรรษที่ 18 นั้น ปรากฏว่าความคึกคักเต็มที่เชื่อกันว่า รัฐบาล และข้าราชการ เป็นนายของประชาชนนั้น ได้ถูกเปลี่ยนแปลงไป รัฐบาลสามารถถูก วิพากษ์วิจารณ์จากประชาชนได้ เมื่อเกิดความเปลี่ยนแปลงเช่นนี้ขึ้น ก็ได้มีผู้เสนอว่า หลัก " The greater the truth, the greater the libel" สมควรได้รับการ เปลี่ยนแปลงควย แต่ขอเสนอตั้งกล่าวกลับไม่ได้ผล สำหรับเสรีภาพของการพิมพ์ การ โฆษณาของหนังสือพิมพ์นั้น เป็นที่ยอมรับว่า หนังสือพิมพ์ประกอบควยสิทธิที่จะพิมพ์โดยไม่ต้อง ขออนุญาต แต่ผู้พิมพ์จะต้องรับผิดชอบต่อความที่หมิ่นประมาทของเขา

เพื่อให้เข้าใจถึงลักษณะของการกระทำความผิดฐานหมิ่นประมาท โดยหนังสือพิมพ์ ได้ชัดเจนยิ่งขึ้น จึงขอนำเอาหลัก "หมิ่นประมาท" มากล่าวไว้เพื่อให้เกิดความเข้าใจคือ J.B.Eames และ W.B.Odgers ได้กล่าวว่า "ถ้อยคำที่กล่าวออกมาอาจก่อให้เกิดผลเป็นการประทุษร้ายต่อชื่อเสียงของบุคคลอื่น เรียกว่า "หมิ่นประมาท" ไม่อาจที่จะ ให้คำวิเคราะห์อย่างเกินกว่า ถ้อยคำอย่างใดเป็นหมิ่นประมาท หรืออย่างใดไม่เป็น หมิ่นประมาท เพราะถ้อยคำที่กล่าวมาอาจจะเป็นการประทุษร้ายบุคคลหนึ่ง แต่ไม่เป็นการ ประทุษร้ายต่อบุคคลหนึ่งก็เป็นได้ แต่ละกรณีจะต้องพิจารณาจากข้อเท็จจริงเป็น เรื่อง ๆ ไปว่าในแต่ละเรื่อง ถ้อยคำของจำเลยก่อให้เกิดผลเป็นการประทุษร้ายต่อชื่อเสียงของโจทก์ หรือไม"⁷³

⁷²Vear, "History and Theory of Defamation", 3 Col. Law Rev. (1930), p.565

⁷³J.B.Eames and W.B.Odgers, A Digest of the Law and Slander, fifth edition, p.15

ข้อความหมิ่นประมาทนั้น ถ้าเพียงแต่กล่าวออกมาก็เป็นหมิ่นประมาทในทางแพ่ง (Slander) แต่ถาเขียน หรือโฆษณาก็เป็นหมิ่นประมาทในทางอาญา (Libel) ที่ว่าเขียนนั้นรวมไปถึงสิ่งพิมพ์ รูปภาพ หรือสิ่งซึ่งเป็นการถาวรไม่ใช่ชั่วคราว เหมือนกับการกล่าวควววาจา ฉะนั้น รูปภาพ รูปปั้น รูปเขียนของบุคคล ซึ่งแสดงความหมายไปในทางหมิ่นประมาท ก็รวมอยู่ในลักษณะหมิ่นประมาทในทางอาญาคอย

เมื่อพิจารณาแล้วเห็นได้ว่า หมิ่นประมาททางแพ่ง (Slander) กับ หมิ่นประมาทในทางอาญา (Libel) มีความแตกต่างกันกล่าวคือ หมิ่นประมาททางอาญา (Libel) เริ่มมาจากการกระทำที่แสดงให้เห็นถึงเจตนาชั่วร้าย ซึ่งส่งผลกระทบไปถึงชื่อเสียงเกียรติคุณของผู้อื่น ส่วนหมิ่นประมาทในทางแพ่ง (Slander) นั้น เป็นเรื่องส่วนตัวของบุคคลอื่นไม่เข้าลักษณะความผิดทางอาญา เว้นแต่โดยคำที่กล่าวออกมานั้น กล่าวออกมาเพื่อคุณหมิ่นเหยียดหยาม หรือก่อความวุ่นวาย ไร้ศีลธรรม รัฐจึงจะเข้าไปเกี่ยวข้อง และลงโทษผู้กล่าวถ้อยคำนั้น

ในหนังสือ Encyclopedia of the Law of England with Form and Precedents ได้อธิบายคำว่าหมิ่นประมาทว่า "ถ้อยคำที่ประทุษร้ายต่อชื่อเสียงของบุคคลใดบุคคลหนึ่ง ซึ่งกระทำให้ประชาชนเข้าใจไปในทางชั่วร้าย เป็นหมิ่นประมาท" และได้อธิบายต่อไปอีกเช่นกันว่า หมิ่นประมาทในทางอาญานั้นเป็นการเขียนหรือพิมพ์ หรือมิฉะนั้นก็บันทึกลงในวัตถุอันเป็นการถาวร อาจเขียนลงบนกระดาษ, แผ่นหนัง, ทองแดง, ไม้ หรือวัตถุอย่างอื่น อาจเขียนด้วยปากกา ดินสอ ชอล์ค หรือสี ก็เป็นหมิ่นประมาทได้ การเผารูปเขียน หรือรูปปั้นของบุคคล หรือนำเอาไปไว้ที่ตะแลงแกง หรือตีเทียนเขียนคำไว้ที่หน้าประตูบ้าน ก็ถือว่าเป็นความผิดฐานหมิ่นประมาทในทางอาญาได้⁷⁴

หันกลับมาพิจารณาเกี่ยวกับการหมิ่นประมาทของหนังสือพิมพ์ในประเทศอังกฤษอีกครั้ง

⁷⁴ Bouvier's Law Dictionary, (a concise Encyclopedia of Law) vol. I, p.527

โดยคำที่จะเป็นความผิดฐานหมิ่นประมาทนั้น จะต้องเป็นการล่อซื้อเสียง หรือฐานะทางสังคมของบุคคลในสายตาของคนทั่วไป ลำพังแต่การแสดงข้อเท็จจริงเท่านั้น ยังไม่เป็นความผิดฐานหมิ่นประมาท การลงข่าวเกี่ยวกับชีวิต หรือความประพฤติของบุคคล แม้ข่าวนั้นจะคลาดเคลื่อนไปบ้าง เช่น วันผิด ประวัติดีกพลาด ถือว่าไม่เป็นความผิดฐานหมิ่นประมาทแต่อย่างใด ความไม่ถูกต้องนั้นจะต้องสะท้อนให้เห็นถึงการขาดความเชื่อถือของสังคมต่อผู้นั้น จึงจะเข้าข่ายความผิดฐานหมิ่นประมาทได้

อนึ่ง ในคดีหมิ่นประมาทนั้น หากหนังสือพิมพ์สามารถพิสูจน์ได้ว่าข้อความที่แสดงนั้นเป็นความจริง หนังสือพิมพ์ย่อมไม่มีความผิดแม้ว่าการเปิดเผยความจริงนั้นจะไม่จำเป็น หรือจะไม่ยุติธรรมก็ตาม ซึ่งหลักเกณฑ์ข้อนี้คือ ความได้เปรียบของหนังสือพิมพ์อังกฤษ การลงพิมพ์เรื่องราวเกี่ยวกับชีวิตส่วนตัวของผู้อื่น หากไม่เป็นการรบกวนความสนใจของสาธารณะแล้ว ก็ไม่อาจถือว่าเป็นมูลฟ้องร้องได้ กฎหมายอังกฤษไม่มีบทบัญญัติเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิในชีวิตส่วนตัวไว้เป็นพิเศษ ฉะนั้น ความจริงไม่ว่าสำคัญ หรือเป็นเรื่องเล็กน้อยก็สามารถนำมาเปิดเผยได้

3.4.3 ความผิดฐานหมิ่นประมาทกับหนังสือพิมพ์ในประเทศญี่ปุ่น

เป็นที่ทราบโดยทั่วไปว่า นโยบายการเสนอข่าวในสังคมตะวันออก และสังคมตะวันตกนั้นมีความแตกต่างกัน ในสังคมของชาวญี่ปุ่นยึดหลัก "ความสำนึกถึงความน่าละอาย" (Haji) ในขณะที่สังคมของชาวตะวันตกยึดหลัก "การกระทำ ความผิด"⁷⁵ ย้อนหลังกลับไปดูความเป็นมา และระบบกฎหมายของประเทศญี่ปุ่นอันนำไปสู่ความผิดฐานหมิ่นประมาทของหนังสือพิมพ์ จะเห็นได้ว่าประเทศญี่ปุ่นประกอบด้วยหมู่เกาะใหญ่ย่อย อยู่ทางคานตอนเหนือของมหาสมุทรแปซิฟิก โดยมีเกาะขนาดใหญ่ 4 เกาะ เนื้อที่รวมกันแล้วประมาณ 182,700 ตารางไมล์ สำหรับระบบกฎหมายของญี่ปุ่นนั้น ญี่ปุ่น

⁷⁵ Lawrence word Beer, Freedom of expression in Japan : a study in comparative law, politics, and society, Tokyo : kodansha International, 1984, p.314

ใช้ระบบกฎหมายแบบประมวลเป็นหลัก และในบางกรณีใช้ระบบ Case Law ตามระบบของ Anglo - Saxon โดยเฉพาะในส่วนที่เกี่ยวกับกฎหมายสารบัญญัติ ประมวลกฎหมายอาญาของญี่ปุ่นฉบับแรก ค.ศ.1880 ได้รับอิทธิพลจากสำนักนีโอคลาสสิก (Neo - Classic) และสำนักอรรถประโยชน์ (Utilitarian) ซึ่งได้ยกเลิกกฎหมายในระบบศักดินา และเปลี่ยนหลักความรับผิดชอบทางอาญาแบบกลุ่ม หรือครอบครัวมาเป็นหลักความรับผิดชอบเฉพาะบุคคลผู้กระทำความผิด ทั้งนี้ลักษณะของประมวลกฎหมายอาญาฉบับนี้ได้นำเอาแบบอย่างของประมวลกฎหมายอาญาฝรั่งเศสมาใช้ ต่อมาวิทยาการทางกฎหมายของประเทศเยอรมันได้เข้ามามีอิทธิพลเหมือนนักกฎหมายญี่ปุ่นอย่างมาก จนเป็นเหตุให้มีการปรับปรุงประมวลกฎหมายอาญาใหม่ทั้งหมดในปี ค.ศ.1907 และมีผลบังคับใช้ในปี ค.ศ.1908 ทั้งนี้ได้นำเอาปรัชญาของ Strum and Drang และทฤษฎีการลงโทษที่พิจารณาถึงจิตใจของผู้กระทำความผิด (The Subjective theory of Punishment) แต่เนื่องจากได้เกิดความเปลี่ยนแปลงทางสังคมในประเทศญี่ปุ่นอย่างมาก ประมวลกฎหมายอาญาญี่ปุ่น หรือกฎหมายทัณฑ์โทษทางอาญา จึงไม่อาจจะตามทัน ในปี ค.ศ.1926 รัฐบาลได้ตั้งคณะกรรมการขึ้น เพื่อปรับปรุงประมวลกฎหมายอาญานี้ และได้สำเร็จเสร็จสิ้นในปี ค.ศ.1841 โดยใช้ชื่อว่า "ร่างประมวลกฎหมายอาญา" ญี่ปุ่นฉบับแก้ไขปรับปรุง (Provisional Draft for a Revised Penal Code of Japan) ซึ่งมีอิทธิพลต่อการบัญญัติกฎหมายอาญาที่เกี่ยวข้อง และการตีความของศาล ต่อมาในปี ค.ศ.1956 ได้มีการจัดตั้งคณะกรรมการขึ้นมาเพื่อจัดทำร่างประมวลกฎหมายอาญา (The Preparatory Commission for the Revision of the Penal Code) ซึ่งคณะกรรมการชุดนี้ได้จัดทำร่างประมวลกฎหมายอาญาใหม่เสร็จสิ้นในปี ค.ศ.1961

ประมวลกฎหมายอาญาใหม่ของญี่ปุ่นนี้ได้ใช้ทั้งระบบ คำนึงถึงผลร้ายแรงของการกระทำความผิด (Erfolgsstrafrecht) และระบบที่คำนึงถึงจิตใจของผู้กระทำความผิด (Willenstrafrecht) อัตรโทษที่กำหนดสำหรับความผิดในแต่ละฐานมักจะกำหนดโทษใหม่ทั้งขั้นสูง และขั้นต่ำ และให้ความคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนอย่างมาก ซึ่งหมายความว่า เน้นหนักให้ความคุ้มครองไปถึงชื่อเสียง และเกียรติยศเป็น

อย่างมาก⁷⁶

ได้กล่าวมาแล้วในตอนต้นว่า นโยบายในการเสนอข่าวของหนังสือพิมพ์ญี่ปุ่น คือ "ความสำนึกถึงความน่าละอาย" หมายความว่า ชาวญี่ปุ่นยึดถือเกียรติยศเป็นสิ่งสูงสุดในชีวิต ในสังคมระยะแรกผู้ที่ทำการเสื่อมเสียเกียรติจะตองได้โทษด้วยการฆ่าตัวตาย โดยวิธีที่เรียกว่า "ฮาราคิริ" ค่านิยมดังกล่าวถือการสำนึก ถือเกียรติยศ ยังคงตกทอดมาถึงปัจจุบัน แม้จะไม่รุนแรงเท่าที่ผ่านมาในอดีตก็ตาม เพราะฉะนั้น ความผิดฐานหมิ่นประมาท จึงถือว่าเป็นความผิดร้ายแรงประเภทหนึ่งของกฎหมายญี่ปุ่น

สำหรับหนังสือพิมพ์แล้ว ศาลสูงของญี่ปุ่นได้วางหลักขมรับการกล่าวถึงข้อเท็จจริงที่เกี่ยวข้องกับการพิทักษ์ผลประโยชน์ส่วนรวม แม้คำกล่าวนั้นจะทำให้ผู้ถูกกล่าวถึงได้รับความเสียหายด้านชื่อเสียง เกียรติยศ ก็ตาม แต่ข้อความนั้นต้องเป็นความจริง⁷⁷ หนังสือพิมพ์ไม่ต้องรับผิดชอบต่อความผิดฐานหมิ่นประมาท ส่วนข้อความที่กล่าวถึงบุคคลธรรมดาใน ฎีญี่ปุ่น ด้รับอิทธิพลมาจากหลักของกฎหมายอเมริกันในส่วนของ "สิทธิส่วนตัว" (Right of Privacy) นั่นก็คือ กฎหมายญี่ปุ่นให้ความสำคัญถึงสิทธิส่วนตัวว่าจะไม่ถูกรบกวนจากบุคคลอื่น ดังนั้น ถ้าหนังสือพิมพ์นำเอาเรื่องราวของเขาไปลงโดยมิได้รับความยินยอมแล้ว ก็ย่อมมีความผิดฐานหมิ่นประมาทได้ เพราะการกล่าวถึงเรื่องเฉพาะบุคคลมิได้เกี่ยวข้องกับ การพิทักษ์ผลประโยชน์ส่วนรวมแต่อย่างใด

จากการกล่าวถึงความผิดฐานหมิ่นประมาทโดยหนังสือพิมพ์ทั้งที่เกี่ยวข้องกับประเทศไทย และของต่างประเทศทั้งในระบบกฎหมาย Common Law และ Civil Law จะเห็นได้ว่า นโยบายในการกำหนดความรับผิดชอบต่อความผิดฐานหมิ่นประมาทโดยหนังสือพิมพ์ มีความแตกต่างกันอย่างไร และอะไรที่ถือเป็นองค์ประกอบสำคัญที่จะกำหนดความผิดฐานหมิ่นประมาทโดยหนังสือพิมพ์ อันจะนำไปสู่การ เสนอข่าวที่ไม่ถือว่าเป็นความผิดฐานหมิ่นประมาทในบทต่อไป

⁷⁶ Hideo Tanaka, The Japanese Legal System, University of Tokyo Press 1976, p.331 - 332

⁷⁷ Japanese Criminal Law 1961, Article 230 - 2 "...punishment shall not be imposed if the truth (of statement) is proved.